

AVE MARIA

ŠT. 2 – LETNIK 102 – FEBRUAR 2010

NUMBER 2
VOLUME 102
FEBRUARY 2010

AVE MARIA is published monthly by Slovenian Franciscan Fathers of the Custody of the Holy Cross (USPS 038-960) 14246 Main St., P. O. Box 608, Lemont, IL 60439-0608

Phone (630) 257-3106
e-mail: bs1936@sbcglobal.net
www.avemaria-izlemonta.com

Second class Postage paid
at Bolingbrook, IL 60440

Subscription rates:
USA \$30; outside USA \$35

Editor and Manager:
Fr. Bernardine Sušnik, OFM

Change of Address and Postmaster notices
of undeliverable copies should be sent to:

Ave Maria Printery
14246 Main Street
P. O. Box 608
Lemont, IL 60439-0608

AVE MARIA

VSEBINA – FEBRUAR 2010

- 25 KOLEDAR
25 UREDNIK VAM – *P. Bernardin Sušnik*
26 OD MINLJIVEGA K VEČNOSTI – *Berta Golob*
26 ČISTO DROBNA PESEM O POKORI – *P. Vladimir Kos*
27 NEDELJSKE MISLI – *P. Bernardin Sušnik*
28 IGNACIJ KNOBLEHAR – *Franc Jaklič*
29 BRALI SMO... – *razni viri*
30 SLOVO OD ZIME: PUST – *Niko Kuret*
31 KONEC PUSTA – *Niko Kuret*
32 sveta zgodovina: VELIKA JUDOVSKA RAZPRŠITEV – *Henri Daniel-Rops*
33 angeli za danes: ANGEL SAMOTE – *P. Anzelm Grün*
34 sveti Pavel: OD GREHA DO SVOBODE – *Benedikt XVI.*
36 ZARJA UPANJA – *P. Bernardin Sušnik*
37 naša kultura: JOSIP ABRAM – TRENTAR – *Andrej Praznik*
39 O TRENTI – *Julius Kugy*
40 islam: ŠVICARSKA ODKLONITEV MINARETOV – *P. Samir Khalil Samir*
41 misijoni: STAVIM, DA DATUMA "SEDMI JUNIJ" NE POZNATE!
– P. Vladimir Kos
42 KOLUMBIJA, VENEZUELA – *agencija Misna*
43 TUNIZIJA, SVET, AFRIKA, MALI, MALAVI, JUŽNO OD SAHARE
– agencija Misna
44 EGIPT – *agencija AsiaNews*
44 MISIJONSKI POMENKI – *Marica Lavriša*
45 "za narodov blagor": TAK IN DRUGAČEN POTRES
– P. Bernardin Sušnik
48 SPOMINI – *Janko Mlakar*
3. stran platnic: SAJ NI RES! ... PA JE!
4. stran platnic: DAROVI
4. stran platnic: RAJNI

Kovor na naslovni strani je naselje, ki leži na nadmorski višini 512 metrov ob glavni cesti od Kranja proti Trziču in Ljubelju. Župnija ima nekaj čez 1.500 prebivalcev, od katerih je večina katoličanov. Župnijska cerkev je posvečena sv. Janezu Krstniku in je v dokumentih prvič na tem kraju omenjena leta 1296. Sedanja cerkev so začeli zidati leta 1746 in je bila posvečena leta 1767. Je lep primer preprostega podeželskega baroka brez vsakega pretiranega okrasja, ki človeka pritegne s svojo toplino in domačnostjo, kar je bistvene važnosti, saj se morajo verniki v svoji cerkvi dobro počutiti. Seveda je preurejena za bogoslužje v skladu z bogoslužno reformo II. vaticanskega koncila. Župnija ima tudi podružnico sv. Neže v Brezju. Naj bo omenjeno še, da je bil v Kovorju leta 1902 rojen ljubljanski nadškof in prvi metropolit *dr. Jožef Pogačnik* (+ 1980).

Prvi praznični dan v februarju je **svečnica** (2.), spomin Jezusovega darovanja v templju, s katerim je Sveta Družina izpolnila predpis starozavezne postave in s tem pokazala, kar je Kristus pozneje sam izjavil, da ni prišel odpravljat postave in prerokov, ampak jih dopolnit. Ob tej priliki je bilo tudi Jezusovo srečanje s Simeonom in Ano. Simeon je napovedal, da bo Marijino srce presunil meč, odtod tudi njene poznejše upodobitve Žalostne Matere Božje z mečem ali meči v srcu. Na god sv. Blaža (3.) delimo *blagoslov sv. Blaža* proti boleznim grla. Opomniti pa je treba, da ta zakramental ni neko čarovniško sredstvo in ima smisel samo, če je povezan z resničnim življenjem po veri. Druga polovica februarja pa je letos že v postnem času, ki se začinja s **pepelnico** (17.), ko je za vse, ki so dopolnili 21 let ali še niso začeli 60. leto starosti, predpisan **strogi post**: zdržek od mesa in pritriganje v jedi, kar pomeni, da jemo bistveno manj, kot navadne dni. *Zdržek od mesa je poleg tega obvezen tudi na vse petke v postnem času* in ga ni mogoče nadomestiti s kakim drugim dobrim delom, kot je to dovoljeno za druge petke v letu. Še nekaj februarjskih godov: škof in mučenec *Blaž* (3.), isti dan goduje frančiškanski misijonar *Odorik iz Pordenona*, ki je po papeževem naročilu v 13. stoletju navezal stike s Kitajsko; frančiškan *Jožef Leoniški* (4.); sicilski devica in mučenka *Agata* (5.); japonski mučenci *Peter Krstnik, Pavel Miki in tovariši* (6.); redovnica *Koleta* (7.); redovnik *Hieronim Emiliani* (8.); devica in mučenka *Apolonija* (9.); redovnica in rodna sestra sv. Benedikta *Sholastika* (10.); *Lurška Mati Božja* (11.); mučenec *Janez iz Triore* (13.); slovanska apostola *Ciril in Metod* (izven Slovenije) in mučenec *Valentin* (14.); *sedem ustanoviteljev servitov* (17.); dominikanec in slikar *Angelico da Fiesole* (18.); škof in cerkveni učitelj *Peter Damiani* (21.); spokornik *Konrad Confalonieri* (19.) in opat *Roman* (28.).

FEBRUAR – SVEČAN

- 1 P Brigita Irska, dev.; Pionij, muč.; Sever, šk.;
 2 T JEZUSOVO DAROVANJE (SVEČNICA); Simeon in Ana; Teofan Venard, muč.;
 3 S Blaž, šk., muč.; Odorik iz Pordenona, red.;
 4 Č Andrej Corsini, šk.; Jožef Leoniški, red.;
 5 P PRVI PETEK; Agata, dev., muč.;
 6 S PRVA SOBOTA; Peter Krstnik, Pavel Miki in tov., japonski muč.; Teofil, muč.;
 7 N **5. NAVADNA NEDELJA**; Koleta, red.; Egidija od sv. Jožefa, red.; Nivard, red.;
 8 P Hieronim Emiliani, red.; Juvencij, šk.;
 9 T Apolonija, dev., muč.; Nikefor, muč.;
 10 S Sholastika, dev.; Viljem, pušč.;
 11 Č Lurška Mati božja;
 12 P Benedikt Anianski, op.; Meletij, šk.;
 13 S Katarina Ricci, dev.; Janez iz Triore, muč.;
 14 N **6. NAVADNA NEDELJA**; Ciril in Metod, slovanska apostola (*izven Slovenije*);
 15 P Jordan Saški, red.; Georgija, dev.;
 16 T Julijana iz Nikomedije, muč.; Onezim, šk.;
 17 S PEPELNICA; Luka Belludi, red.;
 18 Č Angelico da Fiesole, red., slikar;
 19 P Konrad Confalonieri, spok.; Julijan, muč.;
 20 S Silvan, muč.; Leon, šk.; Sadot, muč.;
 21 N **1. POSTNA NEDELJA**; Peter Damiani, šk., c. uč.; Marija Henrika Dominici, red.;
 22 P Sedež apostola Petra.; Pashazij, šk.;
 23 T Polikarp iz Smirne, šk., muč.; Dositej, red.;
 24 S Matija, ap. (*v Sloveniji*); Sergij, šk.;
 25 Č Feliks II., pap.; Tarazij (Taras), šk.;
 26 P Matilda iz Hackeborna, dev.; Porfirij, šk.;
 27 S Gabriel od Žalostne Matere božje, red.;
 28 N **2. POSTNA NEDELJA**; Roman, op.; Ožbolt, šk.; Antonija iz Firenz, red.

*Če na svečnico sneži,
se vigred že glasi.*

*Svečnica zelena,
velika noč snežena.*

*O svečnici mušice,
pozneje še rokavice.*

*Na svečnico in Blaževo lepo,
veliko v jeseni vina bo.*

Nekakšen obračun preteklega leta 2009, vsaj kar zadeva mesečnik Ave Maria, sem dal že v januarski številki. Dodam lahko še, da smo božične in novoletne praznike preživeli brez kakih posebnosti, če izvzamemo sneg in mraz, ki se letošnjo zimo v brk posmehujeta tako imenovanemu "globalnemu ogrevanju" planeta Zemlje. Morebiti se res kje ogreva, ampak pri nas tega še nismo opazili. Tudi Evropa in še posebej Slovenija se je letošnjo zimo otepala po eni strani s poplavi, po drugi pa s snežnimi meteži, kar je povzročilo precej težav, posebno v prometu.

Tik pred najhujšim mrazom je bil končan povečani **parkirni prostor** za samostanom. Ker pa se je po mnenju pristojnih oblasti zaradi pokritja nekaj trave z asfaltom zgodila "neizmerna sprememba", zdaj zahtevajo, da je treba celo ozemlje lemontskega frančiškanskega samostana vnovič geodetsko izmeriti (surveying). Ni znano, ali nas sumijo, da smo sosedom ukradli kaj zemlje, ali sosede, da so jo nam. Seveda pa bo merjenje moral plačati samostan – in nekdo bo s tem lepo zaslužil. Še dobro, da ne vedo, da je bilo istočasno toplotno izolirano vse samostansko podstrešje (cerkveno je bilo že pred leti), kar bo velik prihranek pri zimske ogrevanju in poletnem hlajenju. Bog ve, kakšen dodaten davek bi nam naprtili zaradi tega, saj bo vendar zaradi prihranka plina za ogrevanje in elektrike za hlajenje nekdo spet manj zaslužil. Pazite torej, da vas ne bo kdo udaril po žepu, če boste posekali kakšno drevo ali izpulili kak grm na svojem "veleposestvu" okoli hiše, če pa spreminjate kaj v hiši, zaklenite vrata in zagrnite okna, da ne bo mogel kdo ugotoviti, da je zaradi vaše prihranka prikrajsan pri svojem dobičku.

Dvigalo je poseben problem. Če bi delali novo, bi ga morali bistveno povečati, da bi zadostili trenutnim predpisom. Predračun je pa okoli pol milijona dolarjev. Zato ne ostane drugega, kot urediti staro – pri tem bomo pa šele videli, koliko polen nam bo kaka inšpekcija zmetala pod noge. Ko to pišem, se še nikomur niti ne sanja, kdaj bo spet delalo. Torej ne kaže drugega, kot da se vsi namažemo s potrpljenjem, ki je božja mast (le revež tisti, ki se z njo maže).

Februarja godujeta: P. Blaž Chemazar (3.) in P. Metod Ogorevc (14.).

Umrli so februarja: P. Beno Korbič (2. febr. 2002); P. Leonard Bogolin (3. febr. 2000); P. Pashal Esser (5. febr. 1937); P. Aleksander Urankar (9. febr. 1958); P. Alfonz Miklavčič (10. febr. 1931); P. Kalist Langerholz (16. febr. 2002); Br. Fidelis Jagodic (23. febr. 1934); P. Bonaventura Sovinski (27. febr. 1930). Gospod naj jim da večni mir!

Ta mesec začenjamo s pepelnico (17.) postni čas. Poskrbimo za dobro in spokojno pripravo na veliko-nočne praznike.

P. Bernardin

**Kdor svojo domovino resnično ljubi, bo večkrat prisrčno zanjo molil.
Molimo za svojo domovino in prosimo Boga, od katerega prihaja vse dobro,
naj blagoslovi njo in njene prebivalce!**

bl. Anton Martin Slomšek

OD MINLJIVEGA K VEČNOSTI

Berta Golob

Ali se je v tem naprednem in tehnološko tako blestečem veku še treba posipati s pepelom? Mar je bilo to sploh kdaj zares potrebno? Mar nam pepeljenje ne jemlje dostojanstva že od Abrahama dalje? Ta je dejal: »Drznil sem govoriti z Gospodom, dasi sem prah in pepel.«

Simbolika pepela je neizprosna; pomeni ostanek in na skrajni meji izničenje. Od življenja utrujeni pesnik pravi: »Morda pod pepelom še iskra tli; ne je buditi, naj dogori.« Ko kjer koli naletimo na pogorišče, nas presune pepel. Kristjani pa kot da bi se z obredom pepeljenja naslajali nad minljivostjo?

»Pomni, človek, da si prah in da se v prah povrneš ... Spreobrnite se in verujte evangeliju.«

Kako vse to sprejeti v času, ki reklamno prekipeva od užitkov in napitkov življenja? Saj dosegamo zvezde! Saj se vozimo v veselje že na sprehod! Kako človekov trpki odklon do pepela povezati z njegovo olajšujočo predstavo, da je bolj dostojanstveno pa higienično biti pepel v žari kakor pa upadlo telo v krsti? Kakšno vpijoče neskladje: po eni strani strah, po drugi pa olajšanje ob istem dejstvu, ki ima v naši kulturi samo eno ime in pomen – pepel oziroma minljivost!

Cerkev pa kar vztraja. Obredu pepeljenja že stoletja pripisuje vrednost zakramentala. Spominja nas na dovršitev zemeljskih dni in vabi k spreobrnjenju. Vmesni čas med tema mejnikoma je čas posta in pokore. Ali naj res v nedogled tlačamo in si dopovedujemo, da smo nebogljeni odvisni? Mogoče kdaj in kje od človeka in kake institucije, ampak da bi se morali čutiti odvisne od presežnega Boga in od njegove (po)svetne Cerkve? Proč s pokoro! Agápe! Nam je ljubši agápe. Samo ne pepelnični, ampak tak z egiptovsko polnimi lonci. Jaz sem svoboden človek, poudarjamo prav na vsakem koraku. Počnem, kar hočem.

Svoboda je velika vrednota. Zakaj se ji tako zlahka odrečemo, ko tlačamo sebi in tolikim reklamam? Tudi tej prikrito zakriti, da je lepše biti pepel v žari kakor pa obraz in njegov meménto v krsti.

Pa pokora ni nič drugega kot zdravilo. Le da ni nasuto v škatlice s pomirjujočo etiketo. Pokora, post, ponižnost, pomoč, potreba, potrpežljivost in še kaj imajo skupni imenovalc. Matematično natančno pokažejo smer navznoter. Tam v skriti duši pa ima vsak kaj očediti!

»Pepela zdaj na téme sem najprvo sebi vsul; vtopil se v misli neme sem, le Bog je sam jih čul ...«, ko v pepelnični noči polnočni zvon krepko zaklenkal je, ko utihnil glas je violin in ko strunar odbrenkal je. Dragi Simon z Vrsnega, komaj je še kje tako ...

A pepelnica s pepeljenjem in postom ohranja svoj presežni pomen – klic k radostnemu novemu življenju! Pepel daje naravi nekaj moči za novo rast, v duhovnem življenju pa riše markacije k zakramentu sprave. V starih mitologijah so s pogorišča vzletale ptice, znamenja novega življenja. Tak je ptič Feniks. Pelikani so s svojo krvjo ohranjali pri življenju lačne mladiče. Človek se preprosto ne zmore sprijazniti s popolno minljivostjo in zato na vse mogoče načine išče poti do zvezd. Pa ima rešitev na dlani: Spreobrnite se in verujte evangeliju! Zato pepel v liturgiji ni nikakršno znamenje zamorenosti in obupa. Kot ostanek kipečega življenjskega žarenja kaže pot iz minljivosti v večnost.

P. Vladimir Kos – Tokio

ČISTO DROBNA PESEM O POKORI

*Da, z njo gradimo svet, nekje porušen,
kjer srca se za zlo odločajo.*

*Po njej pogum se vrača v naše duše,
ker kes je zaročen z ljubeznijo.*

*Pokora se ne da – kot snov – stehtati,
čeprav do neke mere nas teži.*

*Da, njeno tajno križ nas uči brati,
a zadnja stran se bere v večnosti.*

Da, z njo se vračajo v oči smehljaji.

Brez nje se v njih vse bolj gosti meglá.

*Le kdo bo čakal dušo na Postaji,
kjer progi dve le v večnost tečeta.*

NEDELJSKE MISLI

7. februar

5. navadna nedelja

APOSTOLI SLEDIJO JEZUSU

Lk 5, 1-11

Čeprav se zdi, da spada pripoved o obilnem ribjem lovu na Genezareškem jezeru v zbirko Jezusovih čudežev, je Lukov evangelij porabil poročilo starega vira za opis poklicanja apostolov. Zato je poudarek predvsem na začetnem delu, kjer Jezus uči množico in na koncu, kjer Petru obljubi, da bo iz ribiča, ki lovi ribe, postal ribič, ki bo lovil ljudi. Značilno je, kako Peter dvakrat izgubi pogum: najprej zato, ker celo noč niso nič ujeli, nato pa zato, ker so čez dan proti pričakovanju dosti ujeli. Peter ugotavlja, kdo je ta, ki so ga do zdaj imeli samo za enega od tolikih učiteljev. Iz tega vidimo, kako Jezus vpliva na ljudi: najprej jih pritegne, da hodijo za njim; potem širi okrog sebe vzvišen mir; čeprav ne opravlja nobenega poklica, je pozoren do vsakdanjih skrbi bližnjega; njegova "znamenja" kažejo nadčloveško moč in prijateljstvo, ki daje čutiti Božjo navzočnost; zna vlti pogum žalostnim in boječim; noče vsega narediti sam, ampak vabi sodelavce. Čoln in mreža so simboli odnosa med Božjo roko in človekom, ki jih je treba uresničiti. Ti dajejo oporo vsakomur, tudi če je grešnik.

14. februar

6. navadna nedelja

BLAGOR IN GORJE

Lk 6, 17. 20-26

Kakor pri Mateju je tudi pri Luku Jezusovim trem blagrom iz govora na gori postavljen nasproti trikratni gorje: blagor ubogim – gorje bogatim; blagor lačnim – gorje sitim; blagor žalostnim – gorje veselim. Temu sledi četrti par, ki opisuje odnos sveta do učencev: blagor vam, kadar vas bodo sovražili zaradi Sina človekovega – gorje vam, kadar bodo o vas lepo govorili. Iz kratkega in udarnega sloga je jasno razvidno, da štirikratno gorje niso kaki opomini, ampak obsodbe. Dvoje pa je vredno posebnega poudarka. Prvo: uboštvo se ne nanaša na količino imetja, ampak na način, kaj človek z njim počne. Imetje samo na sebi ne ne dobro ne slabo, dokler se človek počuti njegovega upravitelja, ne pa izključnega lastnika, ki ga sebično pridržuje zase in morda celo množi na tuj račun. Drugo: evangelijski nauk ne bo nikoli priljubljen. Družba namreč vedno hvali in spoštuje tiste, ki govore in počno, kar je njej všeč, to pa so po Jezusovi besedi krivi preroki. Kot so v stari zavezi preganjali prave preroke in spoštovali krive, tako se dogaja tudi danes. Biti kristjan pomeni biti prerok – oznanjevalec. Biti pravi ali krivi prerok pa je stvar osebne izbire in seveda tudi osebne odgovornosti.

21. februar

1. postna nedelja

JEZUS ZAVRNE SKUŠNJAVCA

Lk 4, 1-13

Kot vidimo iz vzporednega Markovega evangelija, je pripoved o Jezusovih skušnjavah v puščavi prvotno stala takoj za poročilom o njegovem krstu v Jordanu. Vsekakor ta odlomek ni zgodovinsko poročilo – to nam postane jasno, če se vprašamo, od kod neki naj bi evangelisti za to zvedeli. Vsaka "skušnjava" je bila prvotno pripoved zase, ki so jo oznanjevalci, preden je bil zapisan evangelij, znali pravilno porabiti za osvetlitev Jezusove osebnosti. "Skušnjave" gredo preko Jezusove mesijanske podobe. Prva pove, da ni hotel delati čudežev v svojo lastno korist, kar pomeni, da je več kot Mesija, ki po judovskem pojmovanju čudežne moči nima. Druga pove, da je za oblast nad svetom potrebna pokorščina satanu – spet nič mesijanskega, saj je Mesiju oblast pripadala že po naslovu. Tretja pove, da Bog ne varuje po njihovih željah tistih, ki so predmet njegove ljubezni. Tudi podoba satana je različna: v prvih dveh "skušnjavah" je starozavezna: tisti, ki je Bogu blizu, ima pa pravico ljudi preizkušati in jih tožiti, če preizkušnje ne prestanejo. V tretji "skušnjavi" pa je satan Božji sovražnik, ki skuša človeka uničiti. Nauk je jasen: Kristus pričuje, da mora Cerkev razen upanja v prihodnjo slavo sprejeti nase tudi trpljenje.

28. februar

2. postna nedelja

SPREMENITEV NA GORI

Lk 9, 28-36

Pripoved o Jezusovi spremenitvi na gori je nekaj popolnoma svojskega in se je ni mogoče lotiti z običajnimi prijemi svetopisemske razlage. Luka, ki je teolog zgodovine odrešenja, hoče prvim krščanskim skupnostim pokazati, da Božja odrešilna dejavnost ni podvržena časovnemu in zgodovinskemu zaporedju, kakor ga mi doživljamo. Poveljani Jezus, ki je od vekomaj, se v času pojavi že pred svojo smrtjo in vstajenjem, čeprav po naše njegovo poveličanje smrti in vstajenju šele sledi. Ko Mojzes in Elija govorita o njegovi smrti, ki ga čaka v Jeruzalemu, govorita o nečem, kar se bo po naše šele zgodilo, v resnici pa pred Bogom že obstoja. Božji glas, ki razglaša Jezusa za izvoljenca in zahteva poslušnost – kakor je bilo že ob krstu – razglaša to, kar po naše Jezusu pripada šele po vstajenju. In ko glas utihne, je Jezus spet sam. Učenci spremenitev razumejo šele, ko jim jo Jezus razloži. Za krščanske skupnosti, torej tudi za današnjo Cerkev, ima spremenitev na gori naslednji pomen: bogoslužna skupnost mora imeti jasno predstavo, kdo je tisti, ki ga prosi: »Gospod, Kristus, usmili se!« Kristus je vedno poveljani Kristus, tudi če ga v bogoslužju gledamo v jaslicah ali pa v njegovem velikotedenskem trpljenju.

IGNACIJ KNOBLEHAR

PROTI KARTUMU

nadaljevanje

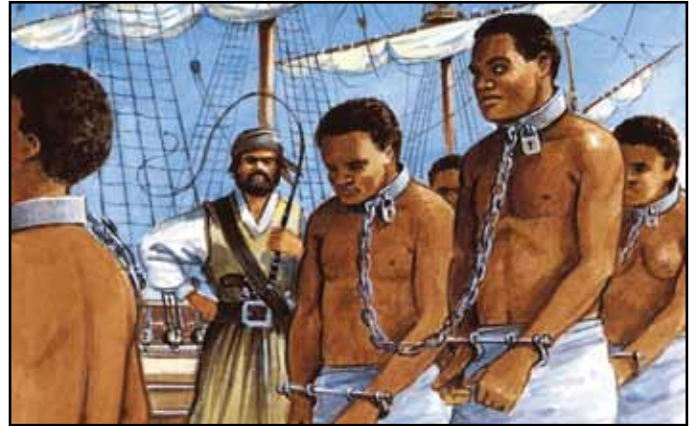
Ko je Knoblehar gledal na kartumskem sejmu te nesrečneže, se mu je trgalo srce. Že zaradi tega je hotel ostati v Afriki, da bi jim po svojih močeh pomagal. Pisal je: »Ni zlepa kaj tako pretresljivega kakor v petek, ki je mohamedancem svet dan, iti v Kartumu preko sejma za sužnje in videti, kako v gneči vzklikajo ceno za može, žene, fante, dekleta in otroke. Kupci jim pregledujejo zobe, jezik, roke, noge. Izklincevalci tekajo sem in tja. Ljudje se prepirajo, barantajo; človek je postal blago. Pa nikomur ne pride na misel, da je bitje, ki mora vse to molče prenašati, njegov brat, njegova sestra v Bogu. Ves potr in žalosten sem videl, kako so v nekem kotu na sejmu zdihovale matere, ki so jim pravkar iztrgali sinove in hčere in ki so po nekaj trenutkih pričakovali enako usodo. Zlasti me je pretreslo, ko sem videl mater s tremi otročiči, ki je najmlajši od njih imel šele dva dni. Sedela je na zemlji, globoko sklonjena; z desnico si je podpirala glavo, z levico pa objemala dete. Žalostno je gledala na oba starejša dečka, ki sta se je nežno oklepala, kakor da bi slutila bližajočo se ločitev. Kar se oglasi klic: 'Koliko stane ta družina?' Globoko sklonjena mati je dvignila oči – mene pa ni več strpelo tamkaj.«

Po tem žalostnem prizoru, ki ga je opisal Knoblehar, so pozneje v Ljubljani napravili sliko za sprejemnice v misijonsko Marijino družbo.

Knoblehar nadaljuje: »Prišel sem na kraj, kjer so prodajali može. Tam so sedeli, vase zamišljeni, dokler niso prišli na vrsto, da se postavijo za prodaj. Pa saj vedo, da bo pri najmanjšem mrmranju bič krvavo udaril po njihovem hrbtu, ali jim pa bodo dali težke verige na noge.« Mnogi mohamedanski gospodarji so potem nečloveško ravnali z nakupljenimi sužnji. Pretepali so jih kakor živino. Primerilo se je, da so jih tudi ženske preteple do smrti (Letno poročilo Marijinega društva 1856/1857).

Med sužnji so bili naprodaj tudi dečki. Strahoma so čakali, kakšnemu gospodarju pridejo v roke. Knoblehar in p. Pedemonte sta jih nekaj kupila, ki so se jim zdeli bolj razumni in še nepokvarjeni. Nastanila sta jih v misijonski hiši. Učili bi se naj branja in pisanja, računstva, gospodarstva in drugega potrebnega, zlasti pa krščanskega nauka. Ko bi bili krščeni in v dobrem utrjeni, bi se naj kot apostoli vrnili med svoje rojake in jih z besedo in zgledom učili krščanske vere in omike. V misijonsko hišo sta sprejela tudi nekaj takih otrok, ki jih je evropski oče brezvestno pustil njihovi zamorski ali abesinski materi.

Ti prvi misijonski gojenci s svojimi ognjevitimi

Na poti v suženjstvo

očmi, ki so hotele biti povsod hkrati, so se sprva kar dobro obnesli. Niso se jim začela oglašati prirojena slaba nagnjenja. Dovolj pridno so se oprijeli učenja. Poučevala sta jih oba, Knoblehar in p. Pedemonte. Učna jezika sta bila italijanščina in arabščina. Tudi verskih resnic so se radi učili in si še precej prizadevali za pravilno življenje. Knoblehar ses je čudil njihovi krotkosti. Njemu in p. Pedemonteju so bili resnično vdani. Nekaj odraslih je od zunaj prihajalo k verskemu pouku.

Že na praznik vseh svetnikov je mogel Knoblehar nekaj dečkov krstiti. Prejšnji večer je šel v njihovo spalnico, kakor je imel navado, da pregleda, ali je vse v redu. Videl je, da vsi, ki so določeni za krst, še čujejo in molijo. Rekli so mu: »Mater božjo prosimo, naj nam izprosi dočakati jutrišnji dan, ko bomo postali kristjani.« Ko je o njih pisal v Ljubljano, je dostavil: »V srce me je ganilo, ko sem videl, da so jim po črnih licih tekle solze, ko sem jih krščeval.« Njihov dobri zgled je spodbudno vplival tudi na tovariše. Eden najmanjših, ki še ni bil določen za krst, je hudo obolel. Ker je bil v veri za silo že poučen in je že znal najpotrebnejše molitve, ga je Knoblehar krstil na ime Alojzij. Deček je kmalu potem umrl. Njegov starejši bratec, ki je bil tudi v zavodu, je ostal ob njegovi smrti miren in veder. Ko so ga vprašali, ali mu ni nič hudo za mrtvim bratcem, je rekel: »Nič, saj je šel med angele.«

Sredi decembra tistega leta 1848 je iz misijona v deželi Libanon prišel v Kartum mladi p. Jožef Kajetan Zara, roje leta 1819 in posvečen leta 1848. Z njim je prišel iz Rima redovni brat Franc d'Ottavio.

Za božič so v kapeli postavili jaslice, ki so jih bili veseli gojenci, pa tudi razkolni Kopti; celó mohamedanci so jih hodili gledat. Dva odpadnika sta se na božični večer vrnila v katoliško Cerkev.

PTUJSKA GORA — *Sv. oče Benedikt XVI.* prav na praznik Brezmadežne **podpisal listino o razglasitvi cerkve Marije Zavetnice na Ptujski Gori za baziliko.** Odslej se Marijina cerkev na Ptujski Gori imenuje bazilika Marije Zavetnice na Ptujski Gori.

RIM — V Rimu je 8. decembra **umrl dr. Štefan Falež**, prvi veleposlanik Republike Slovenije pri Svetem sedežu, malteški vitez in velik dobrotnik Cerkve na Slovenskem. S svojim znanjem, izkušnjami in visokim položajem je odločilno vplival na osamosvojitve Slovenije ter tudi sodeloval pri pripravi obiskov papeža Janeza Pavla II. leta 1996 in 1999 v Sloveniji.

VATIKAN — Ob obisku *ruskega predsednika Dimitrija Medvedjeva pri papežu* 3. decembra 2009 je bila objavljena novica, da bosta **Rusija in Sveti sedež vzpostavila polne diplomatske odnose.**

VARŠAVA — Primas katoliške Cerkve na Poljskem *kardinal Jozef Glemp* je 18. decembra, na svoj 80. rojstni dan, **odstopil z mesta prvega človeka Cerkve na Poljskem**, kar je bil kar 28 let.

MENGEŠ — V dvorani gasilsko-kulturnega doma *v Loki pri Mengšu* je bila 18. decembra 2009 **predstavitev monografije o Janku br. Ambrožu Testenu OFM** (1897-1984), slikarju impresionistu, ki je bil doma iz Loke pri Mengšu, kot frančiškan pa je živel v provinci sv. Hieronima (Zadar) v Dalmaciji.

VATIKAN — Papež Benedikt XVI. je 5. decembra **ustanovil novi škofiji na Hrvaškem: Bjelovar-Križevci in Sisak**, ki sta postali sufraganski škofiji metropolije s sedežem v Zagrebu.

VARŠAVA — *Vsaj 50 poslancev raznih strank v parlamentu, razen socialnih demokratov*, je **podpisalo resolucijo za "zaščito verske svobode"**, s katero protestirajo proti razsodbi Evropskega sodišča za človekove pravice v Strasbourgu v zvezi s križi v javnih šolah. Poudarili so, da ta razsodba žali pravice in verska čustva vernikov ter ogroža družbeni mir.

VATIKAN — *Radio Vatikan* je objavil, da bo **papež Benedikt XVI. obiskal Malto** 17. in 18. aprila letos. Prvi dan obiska si bo ogledal Pavlovo votlino v Rabatu, drugi dan pa maševal v Floriani pri La Valletti, kjer je predvideno tudi srečanje z mladimi.

EVROPA — *Do 23. decembra* je bilo preko 90 žrtev **mraza in slabega vremena.** Posebno slabo je na Poljskem, kjer sta ledeni veter in temperatura daleč pod povprečjem povzročila smrt 79 ljudi.

AKRA — *Predsednik John Atta Mills* je **ob božiču odklonil vse darove.** V pogovoru za londonski BBC je njegov tiskovni predstavnik razložil, da se hoče predsednik na ta način izogniti možnostim korupcije.

RIM — Rimsko državno tožilstvo je **26 let po izginotju 15-letne vatikanske državljanke Emanuele Orlandi** začelo **sodni postopek proti človeku, ki je šest dni po ugrabitvi dekleta z njeno družino govoril po telefonu.** Kdo je to, je tožilstvo zvedelo po zaslugi nekdanje prijateljice šefa italijanskega "podzemlja".

VATIKAN — *Kardinal državni tajnik Tarcisio Bertone* je v pismu kitajskim duhovnikom v letu duhovništva

zapisal, da se **na Kitajskem pojavljajo »znamenja upanja«** v zvezi z **notranjo cerkveno spravo in dialogom z državnimi oblastmi.** Duhovniki morajo, če hočejo biti kos sedanjim cerkvenim in družbenopolitičnim razmeram, črpati moči iz vira duhovnosti zanje – Božje ljubezni in dosledne hoje za Kristusom.

BUDIMPEŠTA — *Cerkve in verske skupnosti* na Madžarskem so podpisale izjavo, ki **svari pred napadi na manjšine**, zlasti še na Rome. Med podpisniki je bil tudi kardinal Peter Erdö.

VATIKAN — Papež Benedikt XVI. je *ob dnevu kontemplativnih redov*, ki je bil 21. novembra, povabil katoličane, naj podprejo te redove; njihovim članicam v Vatikanu se je še posebej **zahvalil, da molijo zanj in njegovo vodenje Cerkve.**

SALZBURG — Voditelj referata za pastoralno oskrbo turistov Anton Wintersteller *ocenjuje povečujoče se število romarjev* kot **ugodno priložnost za stike z bolj ali manj od Cerkve oddaljenimi ljudmi** oziroma drugačen pastoralni pristop k njim.

TAIPEJ — Na Tajvanu so **praznovali 150. obletnico začetkov evangelizacije tega otoka.** Slovesnosti se je kot poseben papežev odposlanec udeležil nekdanji prefekt Kongregacije za evangelizacijo narodov *kardinal Jozef Tomko.* V govoru je opozoril, da gospodarstvo, ki se ne ravna po нравnih načelih, vodi, kot je pokazal svetovni tok dogodkov, v krizo.

DODOMA — *Mednarodno sodišče ZN za zločine v Ruandi med državljansko vojno (med Tutsiji in Hutujci)* je zaradi **pomanjkljivih dokazov oprostilo laizirane-ga duhovnika Hormisdasa Nsengima** morebitne krivde pri znanih pokolih leta 1994 in ukazalo njegovo takojšnjo izpustitev.

DUNAJ — *Avstrijski škofje* pozivajo odgovorne v politiki in družbi, naj ukrenejo vse potrebno, da se bo **zmanjšalo število splavov** v Avstriji in se s tem povečala zavest odgovornosti za življenje.

BERLIN — *Raziskava ustanove Bat* je pokazala, da je **mladim Nemcem največja vzornica mati Terezija iz Kalkute** (1910–1997). »Mladi potrebujejo vzornike, ki so živeli oziroma živijo vrednote,« je povedal znanstveni vodja ustanove Horst W. Opaschowski.

HANOJ — *Iz Vietnama poročajo*, da se tam **na duhovništvo pripravlja kar 1.349 bogoslovcev**; konec leta 2004 se jih je 920. Vzrok za tako veliko povečanje števila kandidatov za duhovnike vidijo tudi v tem, da je hanojska vlada v zadnjih letih znatno omilila pogoje za vstop v 7 medškofijskih bogoslovnih semenišč. Opažovalci menijo, da skuša vlada v Hanoju tako doseči tudi večjo povezanost med državo in ljudmi.

VATIKAN — *Klimatolog Franco Prodi* je v Osservatore Romano zapisal, da pri **zavarovanju okolja ne sme biti ključna ekonomska logika, marveč zavedanje, da je človekov prostor na Zemlji omejen** in da je dolžan skrbeti za ohranitev stvarstva prihodnjim rodovom. Ta zavest je globoko ukoreninjena v krščanskem gledanju na svet, je pa lahko tudi trdna osnova za svetovni sporazum, kako bomo ravnali v prihodnje.

slovo od zime pust

Maksim Gaspari: Kurenta vozijo

Predpustni čas (letos do 17. februarja, ko je pepelnica) je poseben čas v letu. V mestih in trgih se vrstijo plesi in maškerade, ponekod prirejajo celo živahne pustne obhode. Podeželje danes ne kaže enotne podobe. Svojčas je bil šemljenja obilo. Danes je tako, da je šem v nekaterih krajih še nekaj, ponekod pa prav nobene več; kvečjemu si kak otrok natanke kupljeno naličje in hodi od hiše do hiše – beračit. Izročilo skušajo ohranjati šole, ki z učenci prirejajo otroška maškerade. Izjema pa so nekateri kraji, ki še trdno vztrajajo pri svoji šemski dediščini (Markovci, Cerčno, Kostanjevica na Krki, brkinske vasi idr.). Držijo se starih šemskih likov iz izročila (Korant, lavfarji skoromati idr.), a so že izpostavljeni nevarnosti folklorizma. Le-ta se je ponekod že močno razbohotil (Ptuj). Iz izročila znane vaške šeme v podobi živali (košuta, kamela ipd.) močno izginjajo. Mestni šemski liki so na pohodu. Marsikje pa ni kakih krajevnih posebnosti in se zadovoljijo z narobe oblečeno obleko, kupljenim dolgim nosom in podobnim; tudi zamenjava spolov (moški se obleče v žensko in narobe) je priljubljena. V splošni zavesti pa velja pustni čas še zmeraj za nekaj posebnega, ko marsikje “ponorijo”.

Iz sive davnine izhaja ponekod še danes razširjena vera, da obisk šem prinaša srečo in dobro letino. Zato jih je treba obdarovati. Prav tako staro je bilo pravilo, da se smejo šemiti samo moški, predvsem fantje. Danes se tega tudi na kmetih marsikje ne držijo več. V izročilu korenini splošno vedenje našemljencev, ki je povsod enako. Šeme nastopajo v skupini, navadno v obhodu, nič ne govorijo, venomer tečejo ali poskakujejo, plešejo (“za debelo repo”), uganjajo trušč, “tepejo”, mažejo s

sajami, s pepelom, močijo z vodo, kaj izmaknejo, izpostavljajo posmehu napake v srenji. Nenapisano pravilo je, da šemam ne smeš nič zameriti. Do vsega, kar počno, imajo namreč sporočeno “pravico”. Šeme poskrbijo, da vlada o pustu res “narobe svet”.

Nekako ujema se, da sledi razposajenemu pustu za petami resni postni čas, ki so se ga naši stari kaj strogo držali.

In vendar pust s postom spočetka ni imel nobene zveze. Po dognanjih starinoslovcev, narodoslovcev in veroslovcev danes sklepamo, da so se ljudje šemili vsaj že pred deset in več tisoč leti. Najprej menda zato, ker so menili, da se v našemljencu naseli duh rajnega prednika. Pozneje zato, ker se je človek le v šemski opravi lahko približal duhu ali duhovom, ki oživljajo naravo in ji gospodujejo. Potemtakem bi izhajalo šemljenje iz dvojnih korenin; iz čaščenja prednikov (manizma) in iz čaščenja duhov, ki živijo v naravi, ravnaajo letne čase in dajejo rodovitnost (animizem, animatizem). Šemljenje je torej splošno človeška posebnost. Ljudje se še dandanes šemijo po vsem svetu, po vseh

Ptujski kurenti

celinah, med vseni narodi in ljudstvi, ne glede na stopnjo omike.

Toda kakšna razlika med nekdanjim in današnjim šemljenjem! Saj šeme sprva niso bile prav nič smešne, bile so resne, tudi srhljivo grozne. Le skrit v taki preobleki si je upal zemljan stopiti pred nevidnega duha!

Stara vera pa se je razkrojila. Šeme so izgubile vsebino. Ostala je samo njihova oprava. Tisti hip so postale smešne. Nekdanja pobožna resnost se je umaknila neugnani burki. Prvotno krščanstvo je videlo v šemah oboje: ostanke poganstva in razbrzdanost. Oboje je skušalo zatreti. Ostale so v

zimskem času šeme, ki so svojčas predstavljale duhove prednikov – Slovenci smo jih ohranili v Bohinju – ostale so ob prehodu zime v pomlad šeme, ki so predstavljale duhove rasti in rodovitnosti.

S koncem srednjega veka se je marsikaj spremenilo. Renesansa je poklicala v življenje to, kar imenujemo karneval: »Carne vale!«, italijansko-latinsko: »Meso, zdravstvuj!« (Tako tudi v nekaterih drugih jezikih: prim. češki "masopust", poljski "mieso pust" in slovensko krajšano – "pust"!). V nasprotju s srednjim vekom, naravnanim v onostranstvo, je renesansa sprostila radoživo tuzemsko bivanje. Karneval je bil izbruh novega življenjskega občutja. Pri tem je zajel tudi ženske, ki se po starosvetnem običaju niso smele šemiti.

Od renesanse dalje se v mestni družbi šemijo tudi ženske. (Do nedavnega je bilo tudi pri nas v starosvetni kmečki družbi šemljenje pravica moških!)

Karneval se je posrečeno usidral v čas pred štiri-desetdanskim postom, časom odpovedi in pokore. Iz mest je zajel tudi deželo. Tam je našel starosvetne zimske in pomladanske šeme, kolikor se jih je bilo še ohranilo, in potegnil jih je v svojo pisano, razigrano družčino. Tako so se starosvetne šeme, po zunanosti bolj ali manj spremenjene, ujele v razposajeni raj novih, fantazijskih karnevalskih šem. Marsikje so svete šeme še ohranile nekaj svoje stare obredne vloge, ki so se ji tu in tam podredile tudi nove šeme; še danes živi vera, da ne bo sreče, če šeme ne pridejo k hiši!

konec pusta

Pust je imel god, pripoveduje Matija Valjavec, in je povabil svojega prijatelja Vuzma na obed. Vuzem je prišel in gostila sta se, kar se je dalo, tri dni in tri noči, in pila sta, da je od mize teklo. Nazadnje se je Vuzem le poslovil in rekel Pustu: »Lepo si me pogostil. Da veš, ko bom jaz godovnjak, te bom tudi jaz povabil.« Ko je prišel pravi čas, je Vuzem poslal po Pusta. Le-ta je menil, da je tudi Vuzem zanj pripravil bogato gostijo. Vuzem pa mu je postregel samo s čebulo, režnjem kruha in kupico vina. Pust gleda in gleda, čaka, kaj še pride na mizo. Nazadnje le vpraša: »Ali ničesar drugega nimaš pri hiši?« Vuzem mu odgovori: »Ne, dragi moj. Tebi je bilo treba poskrbeti samo za tri dni, jaz pa imam vse leto na skrbi. Vuzem je dolg, Pust pa traja le nekaj tednov.

Pustni čas, naj bo dolg ali kratek, se brž izteče.

S pepelnico se začenja postni čas.

Polnočni zvon oznani začetek posta. Do nedavnega je veljala pepelnica za sopraznik in svet dan. Verniki gredo k maši, ki se opravlja v spokorni vijolični barvi. Včasih je vsak pristopil k *pepeljenju*. Mašnik s pepelom lanskih oljk vsakega vernika, ki pristopi, pokriža na čelo: »Spominjaj se, da si prah in da se v prah povrneš!« (po novem lahko tudi: »Spreobrne se in veruj evangeliju!«).

Verne družine se drže na pepelnico zaukazane-ga strogega posta. Na Krasu pride za kosilo samo ječmen ali repa na mizo. Zato pravijo: »Pust je dober mož, Pepelnica pa revna žena.«

Marsikje si prineso blagoslovljenega pepela domov. V celjski okolici so ga potresli po semenski repi, da bi je poleti ne žrle gosenice. Na Ptujski gori so ga raztrosili po gospodarskih prostorih in ga nesli tudi na njive. Na Koroškem in Dolenjskem so ga spravili ponekod do poletja, da so z njim preganjali hudo uro: natresli so ga na prosto, da ga je piš raznosil pod oblake. Namesto pepela rabi ponekod na pepelnico tudi blagoslovljena voda. Tako v Mirni peči gospodar z njo kropi zelje, da bi obvaroval ozimino in druge pridelke vsakršne

škode. Tod so krščanski zakramentali zamenjali poganska vračna sredstva. Le-teh pa je vendarle še dosti v rabi.

Na Koroškem, v Ziljski dolini, so zakopavale nekatere gospodinje na pepelnico zjutraj, preden je zazvonilo jutranjico, *pepel iz žerjavice* hišnim durim pod prag. Menile so, da s tem hišo obvarujejo ognja. V Adlešičih v Beli Krajini so kropili na pepelnico pred sončnim vzhodom vrt s *pomijami* pustnega torka, da bi krsti ne razrili zemlje. V Prekmurju je gospodinja na pepelnico prva na nogah, vsa družina mora počakati v postelji. Gospodinja pride nato k vsakemu z lončkom *Benediktove vode*. To je juha, ki se je v njej na pustni torek kuhala svinjska glava. Vsak pomoli noge izpod odeje, gospodinja pa mu s tekočino zmoči podplate; s tem naj bi bil varen pred strupenim pikom, ranami in vsem hudim. Šele nato družina vstane in gre po svojih opravkih. Gospodinja pa pokropi z Benediktovo vodo še vso hišo, hleve in druga gospodarska poslopja, gre tudi okoli vseh poslopij in povsod kropi. Tudi v Beli Krajini namažejo otrokom na pepelnično jutro roke in noge s *pomijami* pustnega dne, da bi jih poleti ne pikale kače. Celo živini namažejo z istim namenom noge ali gobec. Okoli Metlike si otroci kropijo noge kar z *zelnico*, da bi se obvarovali kačjega pika. V Ljutomeru ženske na pepelnico ne smejo *šivati*, sicer jim – pravijo – kokoši ne bodo nesle. Kdor v Prekmurju na pepelnično sredo vrže rdeče jabolko v vodo in se v tisti vodi umije, bo leto dni lepo rdeč. V Primostku pri Metliki teče fant pred sončnim vzhodom s podpečno cunjjo okoli hiše in vlačí cunjjo za seboj, da se mu vleče po tleh. Tako hišo in gospodarska poslopja trikrat obkroži. Vsakokrat ga nekdo vpraša: »Kaj delaš?« Odgovori: »Kragulju kljun trdim.« Tako naj bi *obvaroval kokoši pred ujedami*. V Adlešičih pa je gospodar na pepelnico obšel svoje posestvo s koso v roki in ves čas s polenom tolkel po njej. Tako naj bi preprečil *lisici*, da mu ne bi kradla perutnine.

Pepelnica je pravi dan, da si v Podjuni fantje v gozdu nasekajo tankih, nekaj metrov dolgih smrek, ki jih lepo nakalajo, razcepijo, zalijejo s smolo in dajo pod kozolec sušit za veliko noč. Tedaj jim bodo rabile kot *plamenice* pri veliko-

nočnem kresu. Ponekod na vzhodnem Štajerskem si fantiči že na pepelnico ogledajo ali tudi kar urežejo primerne šibe za *presmec*, cvetno butaro.

Kakršna pepelnica kane, takšno vreme ves post ostane, pravijo v Loki pri Zidanem mostu.

sveta zgodovina

Henri Daniel-Rops

VSAKDANJE ŽIVLJENJE V PALESTINI V JEZUSOVEM ČASU

Prvi del DEŽELA IN NJENO LJUDSTVO

II. poglavje človeška podoba

VÉLIKA JUDOVSKA RAZPRŠITEV (1)

Še neko dejstvo je prispevalo k Izraelovemu prepričanju o njegovi lastni veličini. Izven Svete dežele je živelo milijone Judov, bratov teh, ki so bili v Palestini. Tega se je zavedal vsak Jezusov sodobnik. Kaj ni videl teh daljnih sorodnikov vračati se za velike praznike, moliti v Jeruzalemu; recimo tistega Simona po rodu iz Cirene v severni Afriki, ki je Jezusu pomagal nositi križ? Kaj ni ugotavljal, da so v šolah Svetega mesta številni študentje po rodu iz teh razpršenih skupnosti; recimo neki mladi Savel, sin tkalca šotorov iz Tarza v Kilikiji, ki je prišel v razred rabija Gamaliela in bo končno postal apostol Pavel? Že takrat je obstajalo judovsko izseljeništvó, dokaj podobno tistim, ki jih poznamo danes. Imenovali so ga "razpršitev", grško *diáspora*.

Razvaline Cirenajke

Začetki diaspore so bili številni in daleč v preteklosti. Ni nam treba segati nazaj do egiptovskega Jožefa in Mojzesa, kjer si lahko predstavljamo, da so nekateri Izraelci lahko živeli v deželi Nila.

Neprestani neredi, ki so od Salomonove smrti do krščanske dobe pretresali izvoljeno ljudstvo, so veliko doprinesli temu izseljevanju njegovih sinov. Asirsko in babilonsko izgnanstvo sta jih privedla v Mezopotamijo, in ko je Kir dovolil vrnitev v Sveto deželo, so nekateri raje ostali tam, kjer so si uredili življenje. So pa še drugi občasni vzroki. V 6. stoletju, na primer, se je iz neznanih vzrokov skupina Judov podala v službo faraona. Z ženami in otroci so na otoku Elefantina blizu Asuana ustanovili vojaško naseljeniško posadko. Tri stoletja kasneje so se nekateri prijavili v armado Aleksandra Velikega, ki jim je dal zemljišča v Mezopotamiji in celo v Baktriji. Včasih se je celo poraz preoblikoval v izseljeništvó, kot se je to zgodilo z judovskimi trgovci Antioha Vélikega, ki so jih ujeli Rimljani in jih pozneje naselili v Italiji. Tudi revolucije in državni udari so imeli enake posledice. Tako je v 3. stoletju Onija IV., čigar oče, veliki duhovnik, je bil umorjen, odšel z vsem svojim rodóm in se naselil v Dolnjem Egiptu v Leontopolisu, kjer je zgradil celo tempelj. In ko je končno grški in še bolj rimski red naredil stike številnejše in varnejše, so dobri trgovski razlogi silili Jude v izselitev. Mnogi izmed njih so se naselili v velikih središčih in se tam ukvarjali s trgovino: iz tega časa izhaja tip spretnega judovskega poslovneža, ki je bil neznan v času kmečkega in pastirskega Izraela.

Na katerih področjih so torej bili ti izseljenci izvoljenega ljudstva? Kajpak so pretiravanje napihnjene besede, ki jih je okrog leta 140 pr. Kr. naslovila Sibila na judovski narod: »Vsa zemlja te je polna in vse morje!« Vendar pa grški zemljepisec in Jezusov sodobnik Strabon iz Kapadokije zatrjuje s stavkom, ki ga samovšečno navaja judovski zgodovinar Jožef Flavij, da se je »judovski narod razlezel po vseh mestih in da na vsej zemlji ni lahko najti

kotička, ki ne bi dajal zavetja tej rasi. Drug Jezusov sodobnik, judovski filozof Filon iz Aleksandrije, bolj natančno našteva kraje izraelske naselitve: Egipt, Fenicija, Sirija, Mala Azija (predvsem Kilikija in Pamfilija, pa tudi Bitinija in Pont), v Evropi pa Tesalija, Makedonija, Aetolija, Atika, Argos, Korint in Peloponez, pa tudi otokov ne pozabi in dodaja: »Sploh pa ne govorim o deželah onstran Evfrata, niti o Babiloniji, kjer so ob redkih izjemah v vseh okrajih judovske kolonije.« Temu seznamu bi mirno lahko dodal še Italijo, in prav posebno Rim.

Dve glavni središči diaspore sta bili Rim in Aleksandrija. V veliki egipčanski metropoli so se Judje naselili že davno in trdno. Že od ustanovitve mesta jih je pritegnil Aleksander Veliki, ki jim je priznal iste pravice kot Grkom. Tam so napredovali tako daleč, da so predstavljali petino prebivalstva – nekateri trdijo, da celo dve petini. V Rim so prišli pozneje, pri razvoju se pa niso nič obirali: lep zalogaj trgovine je bil v njihovih rokah. Cicero je pohvalno govoril o njihovi povezanosti, o smislu za skupnost in o smislu za podjetništvo. Cezar jim je bil tako naklonjen, da je bilo ob njegovi smrti slišati daleč naokrog njihovo žalovanje. Imeli so svoja podzemeljska pokopališča, predhodnike krščanskih katakomb, kjer so še na stenah vidni njihovi verski simboli: sedmeroramni svečnik, omara z zvitki Postave. Aleksandrija in Rima sta bila zagotovo dve najpomembnejši judovski mesti na svetu...

Koliko je bilo potem vseh skupaj izraelskih izseljencev? Težko je to oceniti. Filon govori o milijonu samo v Egiptu. Jožef Flavij omenja odposlanstvo 8.000 Judov, ki so v Italiji prišli naproti odposlanstvu, ki je prihajalo iz Palestine. Ocenjujem, da je Tiberij izselil na Sardinijo 4.000 judovskih družin, kar potrujeta Tacit in Svetonij, Dion Kasij pa zatrjuje, da jih je Trajan pregnal 220.000 v Cirenaiko, 240.000 pa na Ciper. Ob primerjavi teh cenitev prihajamo do zaključka, da je v Rimskem cesarstvu živelo 7 do 8 milijonov Judov, pri tem pa ne upoštevamo teh, ki so živeli izven Rimskega cesarstva. Povprečno je bil torej vsak deseti Rimljan Jud, kar je že ogromno. Ker pa je bila diaspora predvsem na Bližnjem Vzhodu in v Grčiji, si lahko mislimo, da je vzhodno od Italije bilo dvajset Judov na sto prebivalcev. Razumeli bomo, kako je to važno, če se spomnimo, da je leta 1939 v njihovi množični

Razvaline Elefantine

naselitvi v Srednji Evropi, torej v Avstriji, na Poljskem in v Ukrajini bilo na 100 prebivalcev 6 Judov.

Judovske kolonije so povsod kazale enake znake: kot je že ugotovil Cicero, so to bile skupnosti, katerih povezanost je bila močna. Judje so v glavnem živeli v skupinah, čeprav niso ne grške ne rimske oblasti zahtevale, da bi živeli v "getu". V Rimu jih je bilo najti v več mestnih četrtih. Te skupnosti so si povsod uredile posebno organizacijo, ki je bila neodvisna od poganske uprave. Organizacija je bila demokratična, toda – poudarimo – duhovno in časno sta bila v njej ozko povezana. Zbiranje ljudi je bilo hkrati oboje: molitvena skupnost in politični sestanek. Ista beseda je pomenila dvorano, kjer so glasovali ob volitvah sveta starih in poglavarja, etnarha, eksarha in preiskovalca, ki naj bi branil interese skupine, pa tudi v zboru prepevali psalme. Zbiranje, v hebrejščini *kinnéseth*, v grščini *synagogé*: tukaj je izvor besede.

Uradni položaj teh judovskih skupnosti je bil popolnoma jasen: rimska oblast jih je priznavala in dovoljevala. Pridobile so si celo velik privilegij: ni se jim bilo treba udeleževati verskega kulta države in mesta, za poganske oblastnike pa so molili le k svojemu Bogu. Nekateri Izraelci so imeli celo naslov "rimski državljani", bodisi da so ga dobili po naklonjenosti, ali pa so ga kupili. Tak je bil Savlov oče v Tarzu. Zdi se, da v Jezusovem času ni bilo judovskih uradnikov v državni upravi, toda nekateri so, posebno v Egiptu, zasedali napol politične položaje na področju državne banke, pobiranja davkov in kopičenja žita ter njegovega prevoza po morju. Gotovo je tudi, da so mnogi – o Herodovi družini, ki je bila poseben slučaj ne govorimo – imeli zelo visoke zveze tja do neposredne okolice cesarske rodbine, če ne celo čisto do nje.

angeli za danes

P. Anzelm Grün

angel samote

Mnogi ljudje se dandanes boje biti sami. Vedno potrebujejo druge ljudi okrog sebe, da bi se sploh počutili žive. A biti sam je vendarle lahko

tudi blagoslov. Če nisi sam, se ne moreš resnično povezati z Bogom, niti ne moreš pošteno spoznati samega sebe. Mnogi zamenjujejo pojem biti sam

z zapuščenostjo, osamljenostjo in izolacijo. A samota je bistven del vsake duhovne poti. Vsi veliki utemeljitelji vere imajo za sabo izkušnjo, da so se pred drugimi umaknili v puščavo. Tudi Jezus je šel po poti samote, ko se je 40 dni postil v puščavi. Tam se je soočil z lastno resnico in na nov način našel Boga, svojega Očeta.

Tako ti želim angela samote, da te bo popeljal v rodovitno osamljenost, v kateri se boš spoznal,

kakršni si v resnici, kjer ne boš mogel vzbujati pozornosti, ampak se boš soočil s svojo goloto. Ko boš zbral pogum, da bi bil sam, boš lahko tudi odkril, kako lepo je, če si enkrat čisto sam zase, če ti ni treba ničesar izkazovati, dokazovati ali se opravičevati. Tedaj boš morda doživel izkušnjo enosti s samim seboj, da si s seboj popolnoma zedinjen. To ima pa trojen pomen.

Prvič: Biti popolnoma eno s samim

seboj. Hrepenenje po edinosti je bilo značilno že za Grke. Čutili so se razdvojene med različnimi željami in potrebami. Danes na novo razumemo to hrepenenje po enosti. Kajti tudi mi spričo pluralnosti življenja čutimo, da ns vlečejo sem in tja najrazličnejše ponudbe, najrazličnejša lastna stremljenja. Kako naj ob vsem, kar v sebi odkrivam, najdem svojo enost, neko sponko, ki bo vse povezala skupaj?

Drugi pomen pojma "enost s samim seboj" se nanaša na vse ljudi. Pomeni namreč, biti z vsem in vsemi eno, se globoko v svoji notranjosti čutiti solidarnega in zedinjenega z vsemi ljudmi. Kolikor bolj se spoprijemam z lastno osamljenostjo, tem bolj se čutim povezanega z ljudmi okrog sebe. To so izkusili prvi menihi, ki so se zavestno umaknili v samoto. Niso se družili z ljudmi zato, da bi se lahko z njimi zedinili na globlji ravni. Evagrij Pontski, najbrž najpomembnejši pisatelj med menihi, je svojo izkušnjo popisal tako: »Menih je človek, ki se je ločil od vsega, a se vendar čuti povezanega vsem. Menih ve, da je eno z vsemi ljudmi, kajti vedno znova se najde v vsakem človeku«. V svoji samoti odkrijem lastni temelj. In v tem temelju sem globoko povezan z vsemi ljudmi. Tu čutim, da mi nič človeškega ni tuje, da v moji najgloblji notranjosti obstaja povezanost z vsemi ljudmi.

Tretji pomen se nanaša na vesolje. Friedrich Nietzsche je rekel: »Kdor pozna skrajno samoto, pozna poslednje reči.« V samoti zaslutim, da sem eno z vsem, s poslednjim, s pratemeljem vsega bivanja. In to doživetje samote je bistvena značilnost človeka. Dostojevski zato ne pravi brez razloga: »Občasna samota je normalnemu človeku bolj potrebna kot hrana in pijača.« V samoti začutim, v čem je pravzaprav moja človeške bit, da sem udeležen pri vsem, da imam delež v vsem stvarstvu, končno pri tem, ki je vse vsem. Ko te angel samote popelje v to temeljno izkustvo tvoje človeškosti, se bo v tebi razblinil ves strah pred samoto in zapuščenostjo. Kajti začutil boš, da si tam, kjer si sam, z vsem zedinjen v eno. Tedaj svoje samote ne boš več doživljal kot osamljenost, marveč kot domovino, kot svoj dom. Doma si lahko samo a, kjer biva skrivnost. Kjer te angel samote uvede v poslednjo skrivnost, ki vlada našemu svetu, nisi nikoli osamljen, tu si resnično doma. Ta skrivnost, ki objema vse, ti podari domovino, ki te je nihče več ne more oropati.

Benedikt XVI.

SVETI PAVEL

od greha do svobode

Odnos med Adamom in Kristusom je sveti Pavel opisal na znani strani Pisma Rimljanom (5,12-21), kjer podaja Cerкви bistvene poteze nauka o izvirnem grehu. Pravzaprav je že v Prvem pismu Korinčanom, ko govori o vstajenju, primerjal praočeta s Kristusom: »Kakor namreč v Adamu vsi umirajo, tako bodo v Kristusu tudi vsi oživiljeni... Prvi človek Adam je postal živa duša, poslednji Adam pa oživlajoči duh« (1 Kor 15,22.45). Odlomek iz Pisma Rimljanom 5,12-21 naredi primerjavo Kristusa z Adamom še posebno jasno: Pavel ponovno prehodi vso zgodovino odrešenja od Adama do Postave,

in od te do Kristusa. V središču tega dogajanja ni toliko Adam s posledicami greha na ljudeh, ampak Jezus Kristus in milost, ki je bila po njegovem posredovanju obilno izlita na človeštvo. Ponavljanje »mnogo bolj« in »veliko bolj« v odnosu do Kristusa poudarja, kako od je Njega prejeti dar veliko večji od Adamovega greha in njegovih posledic za človeštvo, tako da Pavel pride do naslednjega zaključka: »Toda kjer se je pomnožil greh, se je še veliko bolj pomnožila milost« (Rim 5,20). Zato primerjava, ki jo Pavel zariše med Adamom in Kristusom jasno pokaže podrejenost prvega človeka

z ozirom na nadrejenost drugega.

Po drugi strani pa Pavel omenja Adamov greh prav zato, da bi pojasnil neizmerni dar milosti v Kristusu. Lahko bi rekli, da se ne bi mudil z razpravljanjem o grehu, ki je po enem človeku prišel na svet, in po grehu smrt (prim. Rim 5,12), če ne bi šlo za to, da pokaže osrednje mesto milosti. Če je v veri Cerkve dozorela zavest o verski resnici o izvirnem grehu, je to zato, ker je neločljivo povezana z drugo versko resnico, tisto namreč, o odrešenju in svobodi v Kristusu. Posledica tega je torej, da ne smemo nikoli razpravljati o grehu Adama in človeštva ločeno od odrešilnega okolja, na da bi torej na obzorju videli opravičenje v Kristusu.

Toda kot ljudje današnje—ga časa se moramo vprašati: kaj sploh je ta izvirni greh? Kaj uči Pavel, kaj uči Cerkev? Je danes še vedno mogoče zagovarjati ta nauk? Mnogi mislijo, da v luči zgodovine razvoja ni več prostora za nauk o nekem prvem grehu, ki bi se potem razširil na vso zgodovino človeštva. Posledično bi tudi vprašanje odrešenja in Odrešenika izgubilo svoj temelj. Obstojata torej izvirni greh, ali ne? Če hočemo na to odgovoriti, moramo ločiti dva vidika nauka o izvirnem grehu. Je namreč izkustveni vidik, neka stvarna resničnost, vidna, rekel bi dosegljiva vsem. Je pa tudi skrivnostni vidik, ki zadeva ontološki temelj tega dejstva. Izkustveni podatek je, da je v našem bitju neko nasprotstvo. Po eni strani vsak človek ve, da mora delati dobro in to v svoji notranjosti tudi hoče. Istočasno pa čuti tudi težnjo, da bi delal nasprotno, da bi hodil po poti sebičnosti, nasilja, da bi počel samo tisto, kar mu je všeč, tudi če ve, da tako dela proti dobremu, proti Bogu in proti bližnjemu. Sveti Pavel je v svojem Pismu Rimljanom to nasprotje izrazil takole: »Vem namreč, da v meni, hočem reči v mojem mesu, ni nič dobrega; kajti dobro hoteti je sicer v moji moči, dobro delati pa ni. Ne delam namreč dobrega, ki ga hočem, marveč delam zlo, ki ga nočem« (Rim 7,18-19). To notranje nasprotstvo v našem bitju ni neka teorija. Vsakdo od nas ga vsak dan izkuša. Predvsem pa vidimo vedno okoli sebe prevlado te druge volje. Dovolj je pomisliti na vsakodnevne novice o krivicah, nasilju, lažeh, pohoti. Danes to vidimo: to je dejstvo.

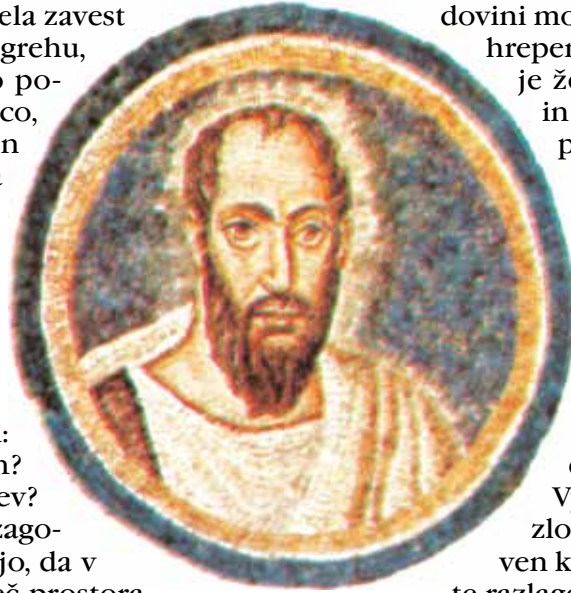
Kot posledica te moči zla v naši notranjosti se je v zgodovini izoblikovala reka umazanije, ki zastruplja vso človeško zgodovino. Veliki francoski mislec Blaise Pascal je govoril o neki »drugi naravi«, ki prevladuje nad našo izvirno, dobro naravo. Ta "druga narava" povzroča, da zlo zgleda za človeka

nekaj normalnega. Tako ima tudi običajni izraz: »to je človeško« dvojni pomen. »To je človeško« lahko pomeni: ta človek je dober, v resnici se odziva, kakor se mora odzivati človek. Toda »to je človeško« lahko pomeni tudi laž: zlo je normalno, je človeško. Zdi se, da je zlo postalo druga narava.

To nasprotstvo v človeškem bitju, v naši zgodovini mora zbudjati in zbuja tudi danes hrepenenje po odrešenju. V resnici je želja, da bi se svet spremenil in obljuba, da bo ustvarjen svet pravičnosti, miru in dobrega navzoča vsepovsod: v politiki, na primer, vsi govore o tej potrebi spremeniti svet, ustvariti pravičnejši svet. Prav to je izraz hrepenenja, da bi se osvobodili nasprotstva, ki ga občutimo v nas samih.

Dejstva moči zla v človekovem srcu in v človeški zgodovini ni mogoče zanikati. Vprašanje je: kako razložiti to zlo? V zgodovini razmišljanja izven krščanske vere je glavni model te razlage, pa z različnimi različicami. Ta model pravi: bitje samo je v sebi nasprotno, v sebi nosi dobro in zlo. V starih časih je ta zamisel obsegala tudi mnenje, da obstojata dve enakovredni načeli: načelo dobrega in načelo zla. Take dvojnosti ni mogoče premagati; obe načeli stojita na isti ravni, zato bo vedno, od začetka bitja obstojalo to nasprotje. Nasprotje našega bitja bi tako samo odsevalo nasprotje dveh, bi rekli božanskih načel. V razvojni, ateistični različici se pojavi ta zamisel na nov način. Tudi če je v tem pojmovanju podoba bitja monistična, se predpostavlja, da bitje kot tako že od začetka nosi v sebi zlo in dobro. Bitje ni preprosto dobro, ampak je odprto dobremu in zlemu. Zlo je prav tako od začetka, kot je dobro. In človeška zgodovina naj bi v vsem preteklem razvoju razvila samo ta model, ki ga poznamo danes. To, kar kristjani imenujejo izvirni greh, je v resnici samo mešan značaj bitja, mešanica dobrega in zla, ki po nauku te teorije pripada bitju samemu. To je v resnici vizija obupa: če je tako, je zlo nepremagljivo. Na koncu šteje samo lastna korist. In vsak napredek bi bilo treba plačati z veletokom zla, in kdor bi hotel služiti napredku, bi moral sprejeti plačilo te cene. Politika zares stoji na teh načelih, posledice pa vidimo. Ta moderna misel lahko ustvari samo žalost in cinizem.

In tako vprašujemo ponovno: kaj pravi vera, za katero pričuje sveti Pavel? Kot prvo potrjuje dejstvo o prerivanju dveh narav, dejstvo zla, katerega senca tlači vse stvarstvo. Omenili smo 7. poglavje Pisma Rimljanom, lahko bi dodali še 8. poglavje. Preprosto: zlo obstoja. V nasprotju z dualizmi in monizmi, ki smo si jih bežno ogledali in ugotovili

njihovo turobnost, nam vera pravi: obstojata dve skrivnosti luči in ena skrivnost noči, ki pa je zavita v skrivnosti luči. Prva skrivnost luči je naslednja: vera nam pove, da ni dveh načel, enega dobrega in enega zlega, ampak da je samo eno načelo, Bog Stvarnik, in to načelo je dobro, zato je dobro biti, je dobro živeti. To je veselo oznanilo vere: obstoja samo en dober vir, Stvarnik. Prav zato je živeti dobrota, dobra stvar je biti mož, žena, dobro je življenje. Potem sledi skrivnost teme, noči. Zlo ne izhaja iz vira samega bitja, ni enako od začetka. Zlo izhaja iz neke ustvarjene svobode, iz zlorabljenosti svobode.

Kako je bilo to mogoče, kako se je zgodilo? To ostaja neznano. Zlo ni logično. Samo Bog in dobro sta logična, sta luč. Zlo ostaja skrivnost. Predstavilo se je v velikih podobah, kot jih najdemo v 3. poglavju Prve Mojzesove knjige s tisto vizijo dveh dreves, kače in človeka grešnika. Sijajna podoba, ki nam da slutiti, ne more pa razložiti nekaj, kar je samo v sebi nelogično. Lahko ugibamo, ne moremo pa razložiti; še pripovedovati ne moremo o tem kot o nekem dejanju vštric z drugim, saj je

to globlja resničnost. Ostaja skrivnost teme, noči. Toda takoj se pojavi skrivnost luči. Zlo postane podrejeni vir. Bog s svojo lučjo je močnejši. In zato je zlo mogoče premagati. Zato je bitje, človek, ozdravljivo. Dualistično pojmovanje, tudi moizem evolucionizma ne more reči, da je človek ozdravljiv; toda če zlo izhaja iz podrejenega vira, ostane resnica, da je človek ozdravljiv. In končno še zadnja točka: človek ni samo ozdravljiv, ampak je resnično ozdravljen. Bog je povzročil ozdravljenje. Osebnostno je vstopil v zgodovino. Stalnemu viru zla se je zoperstavil z virom čistega dobrega. Križani in vstali Kristus, novi Adam, postavlja nasproti umazani reki zla reko luči. In ta reka je navzoča v zgodovini: pogledajmo svetnike, velike svetnike, pa tudi ponižne svetnike, preproste vernike. Vidimo, da je tukaj luč, ki prihaja od Kristusa, in je močna.

Zato molimo na vso moč: pridi, Jezus! Pridi, daj moč svetlobi in dobremu. Pridi tja, kjer vladajo laž, nepoznavanje Boga, nasilje, krivičnost. Pridi, Gospod Jezus, daj moč dobremu v svetu in nam pomagaj, da bomo prinašalci tvoje luči, delavci za mir, pričevalci resnice. Pridi, Gospod Jezus!

P. Bernardin Sušnik

zarja upanja

1 Mz 3, 15

Kajn ubije Abela

Plaz, ki je začel drseti navzdol, se zlepa ne ustavi. Pisatelj Prve Mojzesove knjige gleda človeštvo in njegovo zgodovino in razmišlja o vzrokih propada, ki ga vidi. Samo eno razlago najde za ta propad: človek je pretrgal svoje stike z Bogom. Poročilo o

grehu prvih staršev je njegova razlaga in izgon iz raja, ki je dokončen, pomeni, da je konec ravnotežja med človekovim razumom, voljo in nagoni. Človek se boji Boga. Nad njim je Božje prekletstvo: Bog je preklel zemljo, iz katere je človek vzet, ki jo mora obdelovati in v kateri bo pokopan.

To prekletstvo mu je vzelo vse darove, ki jih je prinašalo prijateljstvo z Bogom in ga postavilo nazaj v pogoje, ki jih narekuje njegova narava. Smrt, ki je delež človeške narave, postane bridka in je kazen za greh. Svojo nagoto človek čuti kot nekaj nevarnega, kar pomeni, da se je pojavilo poželenje in porušilo prvotno ravnovesje v spolnem življenju. V zakonski ljubezni se pojavi razpoka: ženo vleče na neumerjen način k možu, čeprav mora prenašati njegovo napihnjeno gospostvo in večkrat

Babilonski stolp

Vesoljni potop

tudi surovost.

To še ni vse. Začne se bolečina. Mož je obsojen na naporno in zoprno delo, žena na boleče materinstvo od spočetja do rojstva. Oba skupaj pa prenašata neuspehe pri vzgoji in sta deležna klofut, ki jima jih zadajajo oni, ki sta jih mukoma spravila na svet in k odraslosti.

Plaz se ne ustavi. Pisatelj gleda, kako se vali navzdol in opiše to v zgodbi o Kajnu in Abelu, kjer nasilje poseže po največji dobrini – življenju bližnjega. Vesoljni potop in babilonski stolp sta dva nova mejnika propada.

Vendar v človeštvu živi upanje, da bo nekoč drugače. Ne v zgodovini, ampak na koncu časa. Zlo, ki je poosebljeno v kači, ne le, da ne sme, ampak tudi ne more zmagati nad Bogom. Pisatelj to upanje izrazi v znamenitih besedah: »Sovraštvo bom naredil med teboj in ženo...« (1 Mz 3,15).

S to napovedjo se začne duhovna borba. Žena zavzema v tej borbi eno glavnih mest. Ne neka določena žena, ampak žena na splošno. Kot preroki opisujejo Mesija preko Davida in njegove rodovine, tako opisujejo žene s pomočjo prve izmed

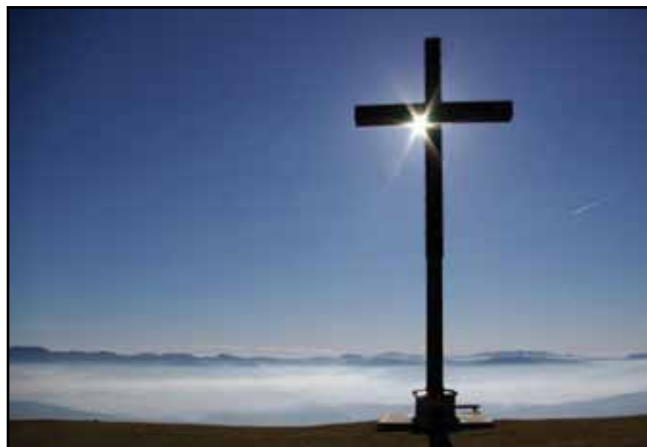
njih – Eve.

Tudi mož ima svojo vlogo v tej borbi. Sam je bil žrtev greha, zato bo tudi njemu dano sodelovati pri dejanju, ki bo greh premagalo.

To znamenito besedilo Prve Mojzesove knjige je obenem prvi žarek upanja, da bo nekoč vse popravljeno. Onim, ki so ga brali, ko je bilo napisano, je bilo le bleda lučka na obzorju, ki je sicer kazala smer, v katero je treba iti, poti same pa ni razsvetljevala.

Nam, ki smo deležni polnosti razodetja, je jasno, da sta glavna igralca v tej duhovni borbi, mož in žena, utelešena v Kristusu in Mariji. Njuno povezavo z oznanilom Prve Mojzesove knjige je takole povzel kardinal Bea:

»V oznanilu Prve Mojzesove knjige sta napovedana skupno sovraštvo in skupna zmaga Odrešenika in njegove svete Matere nad zapeljivcem in posledicami njegovega dejanja. Posledici dejanja zapeljivca sta greh in smrt. Popolna zmaga mora torej biti za Mater in Sina zmaga nad grehom in smrtjo: nad grehom v brezmadežnem spočetju, nad smrtjo pa v telesnem vnebovzetju.«

naša kultura

Andrej Praznik

JOSIP ABRAM – TRENTAR

2. februarja 1875 – 22. junija 1938

Medtem ko iščemo vzore na tujih tleh, pogosto pozabljamo na velike Slovence, ki so pomembno zaznamovali svoj čas. Čeprav preveva njihove življenjske zgodbe vonj davno minulih dni, lahko nagovorijo tudi sodobnega človeka, saj so prežete z odločnostjo, trdnostjo in gorečnostjo. Te lastnosti so bile značilne tudi za duhovnika Josipa Abrama – Trentarja.

Josip Abram se je rodil 2. februarja 1875 v Tupelčah pri Štanjelu. Oče Janez je bil kmet, mati Jožefa Koron pa je bila doma iz Batuj. Krščen je bil pri istem krstnem kamnu kot škof Anton Mahnič, ki je bil četrto stoletja starejši. Trdo kmečko delo in burja sta v njem izbrusila kremenit značaj, ki

je do pozne starosti ostal trden in neomajen kot kraške skale.

Osnovno šolo je obiskoval v Štanjelu, v Gorici je končal prve štiri razrede gimnazije, v Ljubljani pa višjo gimnazijo. Leta 1892 se je prvič srečal z Janezom Evangelistom Krekom, ki je okrog sebe

zбирal mlade in jih navduševal za slovanske jezike, zlasti za ukrajinščino. Dijaki – med njimi sta bila tudi Oton Župančič in Josip Murn – so se v njegovi šoli navzeli odločne katoliške in socialne miselnosti. Abram se je v tistem času navduševal za rojaka Antona Mahniča, ki je v Gorici izdajal prvo znanstveno revijo *Rimski katolik*. Revija je postala borbena, zato so liberalci Mahniča napadali, dijaki pa branili. V teh razmerah je Abram napisal sonet, ki so ga 28. maja 1893 z dvajsetimi podpisi poslali Mahniču:

*Divjal je boj v deželi bratomoren,
Razdjati btel je vrag kraljestvo pravo,
A ljudstvo, kralju zvesto, v boj z zastavo,
Nad vruga vodil je vodnik uzoren.*

*Takoj premagan je sovrag uporen,
Ovenča z vencem kralj zmagalcu glavo,
Navdušen kliče ljud vodniku slavo,
Možu, ki kralju vedno je pokoren.*

*A vas, ki branite resnico sveto,
Hrabro zavračate temino kletu,
Nakitil Lev je sam s častjo in slavo.*

*In mi, pod praporo Vaš hoteč dospeti,
Častitamo Vam, za resnico vneti,
Uzor naj Vaš na pot nas vodi pravo!*

Mladega duhovnika prevzamejo gore

Po gimnaziji je Abram odšel v Gorico in se vpisal v bogoslovje. Kot bogoslovec je objavljala pesmice in članke v *Angeljčku*, *Vrtcu* in dunajski *Zori*. V zadnji je bilo natisnjenih več njegovih tehtnih razprav o takratnih aktualnih vprašanjih. V *Domu in svetu* pa je začel pisati o Ukrajini ter o tamkajšnjem pesniku in slikarju Tarasu Ševčenku (1814-1861).

Zvesta prijatelja sta mu postala Anton Breclj, ki je kasneje doktoriral iz medicine, in Ciril Vuga, ki je pel novo mašo istega leta kot Abram. Vsi trije so se povezali v kazaško pobratimstvo »Zaporoško Sič« in si prisvojili kazaška imena: Abram – Bajda, Vuga – Salop, Breclj – Bogdan. Pozneje sta se jim pridružila še Krek – Ostap in goriški odvetnik dr. Fran Pavletič – Stereženko. Člani pobratimstva so si izbrali geslo "Vse za vero in dom".

Mašniško posvečenje je prejel 23. julija 1899. Na novi maši, ki je bila teden dni pozneje v Štanjelu, mu je govoril Krek. Prva postaja na njegovi duhovniški poti je bil Bovec, kjer je kaplanoval dve leti. Čeprav ni bil vaje visokih gora, so ga te prevzele, ko je zagledal prvi sneg na Bavškem Grintavcu.

V Bovcu, kjer je spoznal rudarje, ki so delali v Rabeljskem rudniku, je začel uresničevati Krekove socialne nauke. Ustanovil je Delavsko izobraževalno in podporno društvo, ki mu je sledila podružnica v Logu pod Mangartom. Leta 1901 pa je nastalo še Katoliško politično in gospodarsko društvo za bovški okraj. Da bi bolj navdušil ljudi, je

povabil Kreka, naj govori na shodu tega društva.

Iz Bovca je 15. septembra 1901 odšel za vikarja v Trento, ki je postala njegova velika ljubezen. Ime Josip je spremenil v Joža, Abram pa je postal Trentar, kot se je pozneje podpisoval. Visoke gore nad Trento so mu vzbujale spoštovanje. Ni ga motilo, da so mu nekaj mesecev zakrivale sonce. Takrat je obiskoval ljudi, poslušal njihovo govorico, spoznaval navade in si vestno zapisovali, kar so mu povedali o preteklosti. Dokler ni zapadel sneg, je prehodil vse steze do Zapotoka in izvira Soče, obiskal je Mlinarico, se spoprijateljil z znanima gorskima vodnikoma Antonom Tožbarjem, Špikom in Moto ter srečal velikega ljubitelja naših gora, Juliusa Kugyja.

Kot zaveden Slovenec se je začel zanimati tudi za Slovensko planinsko društvo, ki je takrat delovalo že osem let. Želel je, da bi naše planine ohranile slovenski značaj. S Kugyjevo pomočjo je za Slovensko planinsko društvo pridobival gorske vodnike. Povezal se je z Jakobom Aljažem, ki je deloval na drugi strani Triglava. Pri občini Trenta je dosegel, da je lahko poti označeval s slovenskimi imeni. Odkril je Trentarsko pot na Jalovec, ki je bila neodvisna od nemške. Začel je pisati v *Planinski vestnik*. V njem se je nabiralo veliko vtisov. Ko so mu začeli prekipevati, jih je zлил na papir. Zato se ne smemo čuditi, da je o Trenti največ napisal takrat, ko jo je zapustil. Bil je podoben Trentarjem, ki so bili z dušo in telesom navezani na svoje kraje.

Bliže Kreku

Dne 17. oktobra 1904 je odšel v Novake v cerkljanski dekaniji. Čeprav se je težko ločil od Trentarjev, ga je veselilo, da bo poslej bliže Kreku, ki je med počitnicami prihajal na Prtovč na pobočjih Ratitovca. Ob njegovi spodbudi in nasvetih se je znova lotil ukrajinščine, na katero sicer v Trenti ni pozabil. Začel je prevajati Ševčenkovo pesniško zbirko *Kobzar* in pesnitev *Hajdamaki*.

Delo z mladino, verouk, zapiski o Trenti, ukrajinsko vprašanje, prevodi – vse se je nakopičilo, da ni vedel, česa bi se prej lotil. Poleg tega ga je Krek spodbujal, naj napiše dramo o *Zlatorogu*, da ne bodo Nemci kradli tega, kar je nastalo v naših gorah in med našimi ljudmi. Vse, kar je v Trenti zbral in zapisal, je v Novakih začel urejati in pripravljati za objavo. Leta 1907 je v *Planinskem vestniku* v nadaljevanjih izšel njegov opis Trente. Istega leta je v *Domu in svetu* objavil članek *Ma-*

loruske pesmi in kolomejke. Hkrati je pripravil za tisk *Kobzarja* z zgodovinskim pregledom Ukrajine in Ševčenkovim življenjepisom. Knjigo je podaril tudi goriškemu nadškofu Sedeju, ki se mu je zanjo pisno zahvalil.

Abram je v Novakih preživel tri zelo ustvarjalna leta. Zasnoval je večino tistega, kar je objavil pozneje. Krekova bližina, njegov zgled in spodbude so pomagale, da je vestno izkoristil prosti čas.

Z delavci in begunci

Leta 1907 je bil premeščen v župnijo Bilje, kjer je pred njim deloval Ivan Rojec, ki je ustanovil Zadružno opekarno in Posojilnico. Tu se je srečal z delavci, zato se je moral ukvarjati s socialnimi vprašanji. Pripravljali so predavanja in nastopal kot govornik. Nekatera predavanja so ostala v rokopisu: *Agrarno vprašanje, Vzrok sedanjega položaja delavskega stanu, Socializem – razuzdani sin jetičnega liberalizma, Krščanska demokrata S. Gregorčič – Ševčenko, S. Gregorčič – pesnik srca, Krščansko socialni program, Proč z vero?, O pomenu papeštva za evropsko kulturo, O komunizmu – boljševizmu, Gregorčič – kmet poet* itd.

V Biljah je ustanovil Katoliško izobraževalno društvo, dramski odsek, telovadni odsek in Kmetijsko društvo. Kljub obilici dela je dokončal igro o *Zlatorogu*, ki je imela sprva štiri dejanja. Skladateljka Vinka Vodopivca iz Kromberka je prosil, da mu je uglasbil nekaj motivov za ženski in moški zbor.

V Biljah je ostal štiri leta, nato je – morda zaradi preobremenjenosti – zaprosil za majhno župnijo Obloke v Baški grapi. S tem se je nehote izognil strahotam prve svetovne vojske, ki je razsajala okrog Gorice. Hkrati pa je postal angel varuh beguncev, ki so morali zapustiti svoje domove.

Njegov župljan, časnikar Polde Kemperle, je zapisal: »Njegovo delo v Baški dolini med svetovno vojno je bilo zelo požrtvovalno, neuklonljivo in neustrašeno. V revni Baški dolini in po Cerkljanskem je bilo polno beguncev, na Kneži je bil glavni stan avstrijskega kora z vsod nadlego soldateske. In v tem strašnem položaju je Abram delal in se mučil za prehrano izstradanega prebivalstva. Ponoči in podnevi je bil na nogah, kregal in boril se je z vojaškimi in civilnimi oblastmi, delil živila in tolažil lačne; ni čuda, če ga je vsa Tolminska poznala, ga spoštovala in mu bila hvaležna.« V Oblokah mu je koristilo tudi znanje ukrajinsčine, saj so bili med ujetniki ukrajinski vojaki. Ko jim je pridigal v njihovem jeziku, so ga poslušali s solznimi očmi.

Med službovanjem v Baški grapi je izvedel, da je 8. oktobra 1917 nenadoma umrl njegov vzornik Janez Evangelist Krek.

Bil je eden izmed najplemenitejših ljudi

Leta 1916 je italijanska granata zadela župnišče v Sv. Luciji (danes Most na Soči) in hudo ranila župnika Fabjana, ki je nato umrl v vojaški bolnišnici. Do leta 1918 so župnijo oskrbovali iz Podmelca, potem pa je bil za svetolucijskega župniškega upravitelja imenovan Abram. Dobro je vedel, kaj ga čaka: razvaline, fašizem, raznarodovanje. Ni se predal. Da bi pomagal kmetom, je oživil hranilnico in posojilnico. Odprl je tudi bogato župnijsko knjižnico, ki je postala tajna šola slovenskega jezika in je na tihem budila narodno zavest. Fašistična oblast ga je zato povsod zalezovala in poskušala moralno očrniti. Kadar mu je bilo hudo, se je zatekel v svoje gore.

Nadškof Sedej ga je leta 1929 poklical v Pevmo blizu Gorice. Abram je bil še naprej zelo dejaven, veliko je pisal v *Koledarje* goriške Mohorjeve družbe, v *Mladiko, Naš čolnič, Mentor* in druge liste. V Pevmo je povabil slikarja Toneta Kralja, da je poslikal tamkajšnjo župnijsko cerkev. Kralj je Abrama naslikal v prezbiteriju in ga posadil med koncilске očete.

Leta 1938 je odšel Abram na obisk k prijateljem v Ljubljano. Pesniku Lovrenčiču je zaupal, da »ima zbrano že vse gradivo, ki ga predela v posebno knjigo o Trenti – tem svojem najljubšem kraju«. Njegove načrte je 22. junija 1938 pretrgala smrt. Sedaj počiva blizu vélikega Kreka, ki mu je bil učitelj in prijatelj.

Abramov dolgoletni prijatelj Julius Kugy je ob njegovi smrti zapisal: »Bil je žalosten dan zame, ko sem zvedel za nepričakovano smrt župnika Josipa Abrama. Bil je eden najplemenitejših ljudi, kar sem jih poznal, in eden mojih najboljših prijateljev. Najboljše, kar vsebuje moje zadnje delo */Pet stoletij Triglava/*, je Abramov izvirni spis o triglavskih bajkah, katere je kot najboljši strokovnjak do podrobnosti obvladal ...«

Abrama je poznal tudi duhovnik in pisatelj Joško Kragelj, ki ga je "primorski Aljaž" s še tremi dečki iz njegove vasi poslal v pripravnico za gimnazijo v Gorico. Kragelj je o svojem nekdanjem župniku napisal knjigo *Moja Trenta*, ki je izšla leta 1972 pri goriški Mohorjevi družbi, *Jože Abram*, ki je izšla leta 1997 pri Ognjišču, in *Planinski cvet*, ki jo je leta 2005 izdala Celjska Mohorjeva družba.

o Trenti

Dolge dobe, cele dele življenja te lahko vleče k drugim dolinam Julijcev, k Vratom, Planici, Zajzeri. Naposled pa te vselej spet uklenejo lepote Trente. Med vsemi drugimi prejme palmo ona. Saj tudi ni prečna dolina kot vse druge, ampak je izrazita velika in globoka podolžna dolina, čeprav je njen gornji konec tako močno zapognjen kot "ukrivljeni konec pastirske palice". Strahotne skalne pušče in gruščiči okrog vasi Soča, globoka, resna, divja gorska krasota ob gornjem toku Soče, so po svoje pač brez primere. Tega ni moč opisati, treba je videti in doživeti. Sploh ne vem, kje bi mogel temu najti primerjave.

dr. Julius Kugy

švicarska odklonitev minaretov

priložnost za ponoven razmislek o islamu in Evropi

29. novembra 2009 so Švicarji na referendumu z močno večino odločili, da gradnja minaretov (stolpov) pri mošejah ni dovoljena.

Sondiranja po Evropi kažejo, da bi švicarski referendum imel enak izid v Franciji, Holandiji, Belgiji, Italiji, Španiji, Nemčiji in Avstriji. "Ne" minaretom, ne polmesečem in (nikdar sitim) islamističnim zahtevam. Evropsko prebivalstvo razmišlja drugače od svojih voditeljev in hoče znova potrditi svojo istovetnost. "Ne" minaretom je povabilo k pravemu dialogu.

Rezultat referendumu Švicarjev je povzročil val raziskav in vprašanj na internetu in v tisku. Reakcije so bile včasih zelo nasilne, včasih pa bolj naklonjene. Na splošno so politiki reagirali negativno in kritizirali izid referendumu, medtem ko so bili ljudje v Evropi zelo naklonjeni izidu.

Takole so glasovali nekateri evropski časopisi in spletne strani:

Sondiranja v Evropi

V **Franciji** je časopis **Le Monde** postavil vprašanje: »Ali je organiziranje referendumu kot je bil v Švici znamenje demokracije ali neodgovornosti?« 61,5% ji pravi, da je demokracija; 33,2% jih pravi, da je neodgovornost; 5,3% nima mnenja.

L'Express je postavil drugačno vprašanje: »Kaj bi odgovorili, če bi bil enak referendum v Franciji?« 86% proti minaretom; 11% za minarete; 2% brez odgovora.

Le Figaro, ki je desni časopis: 77% proti minaretom; 23% za minarete.

BFM (televizijska postaja) je dobila naslednje rezultate: 75% proti minaretom; 25% za minarete.

Radio Montecarlo: 83% proti minaretom; 17% za minarete.

Euronews (levo usmerjen): 70% proti minaretom; 29% za minarete; 1% ne ve.

V **Belgiji** časopis **Le Soir**: 63,2% proti minaretom; 34% za minarete; 2,8% brez mnenja.

V **Španiji** **Venti minutos**: 94% proti minaretom; 6% za minarete. **El Mundo**: 79% proti minaretom; 21% za minarete (25.000 vprašanih).

V **Nemčiji** **Die Welt online**: 87% proti minaretom; 12% za minarete; 2% ne ve.

V **Avstriji** **Die Presse**: 54% proti minaretom; 46% za minarete. Najnižja od vseh raziskav.

V **Italiji** sem videl samo **Leggo**: 84,4% proti minaretom; 13,6% za minarete; 2% ne ve. Nando Pagoncelli, direktor IPSOS, zatrjuje, da »na splošno tema islama in priseljevanja zbuja zaskrbljenost in v nekaterih primerih tudi družbeni preplah, ker ga vidijo kot fanatizem.« V primeru referendumu kot je bil švicarski, bi bili glasovi proti minaretom občutno številnejši.

V **Holandiji** je **Elzevier** dobil 86% proti minaretom; 16% za minarete.

Ta slika morebiti ni popolna, je pa zanimiva: v vsej Evropi je reakcija *strahu* spričo nevarnosti, ki prihaja iz islama. Je pa tudi dejanje *poguma* drzniti si reči »Dovolj je!« kljub propagandi politikov in grožnjam, ki jih je bilo zaznati. V svojem komentarju izidu je rekel tiskovni predstavnik muslimanske skupnosti v Brescii dr. Issam Mujahid: »To je glas strahu in mi vsi smo odgovorni.«

Nekaj razmislekov o teh podatkih

Ta referendum lahko postane pozitivna priložnost za skupno razmišljanje. Issam Mujahid pravi: »Zdaj je potrebno in mogoče sprejeti svoje odgovornosti za delovanje v korist dialogu med civilizacijami in pokopati tezo o spopadu.«

1. Ljudje v Evropi ne odklanjajo minareta zaradi obrambe krščanstva. To ni verski problem: je problem kulture in vidnosti.

2. Ljudje vedo, da če se reče "da" minaretu, se bo jutri razširil tudi klic k molitvi, potem mikrofoni, potem bodo zahteve po mesu *balal* v bolnišnicah in šolskih menzah, potem bodo prišle prekinitve dela za opravljanje peterih predpisanih molitev na dan (kot so hoteli narediti z menoj na univerzi v Birminghamu leta 1991, ko sem tam predaval)... Vsake toliko časa pridejo muslimani tu in tam z novimi zahtevami, ki vedno bolj naraščajo glede na kraje in dežele in prinašajo nove zahteve. In ko enkrat dobijo dovoljenje, ni več poti nazaj. Nikoli ni bilo videti, da bi se skupine muslimanov ustavile na neki določeni točki. In to daje Evropejcem razmišljati.

3. Če gledamo položaj priseljencev, jih samo malenkost več kot tretjina prihaja iz muslimanskih področij. Dve tretjini prihajata iz drugih področij (Azija, Vzhodna Evropa, Afrika, Latinska Amerika). In vendar ima ta tretjina vedno glavno besedo o sami sebi, ker neprestano postavlja zah-

teve versko-kulturne vrste, medtem ko Vietnamci, Kitajci, neislamski Afričani in Latinoamerikanci nimajo teh kulturnih in vidnostnih zahtev.

Kje je torej problem?

4. Ob navzočnosti drugih kultur Evropa odkriva, da ima tudi svojo lastno kulturo. Italijanska reakcija na odločitev sodišča v Strassbourgu, da je treba odstraniti razpela z javnih krajev, poudarja obrambo nekega kulturnega elementa (kar je križ za mnoge bolj, kot pa znamenje vere). To ponovno odkritje kulture je bistveno za dialog.

Muslimani prihajajo z močnim občutkom kulturno-verske istovetnosti, ker v islamskem svetu ti dve področji nista ločeni. Evropejci, ki jih je večina, pa s težavo rečejo, kaj je njihova istovetnost. Resničnega dialoga pa ne more biti, kadar ima en partner močno istovetnost, drugi pa slabotno. Ne more ga biti tudi, če sta oba partnerja slabotna. Dialog je bolj trd, kadar imata oba partnerja močan občutek istovetnosti, je pa tudi bogatejši in veljavnejši.

5. Po drugi strani pa pravi Issam Mujahid, da »v Evropi manjka kultura organizirane muslimanske civilne družbe. V Evropi predstavljajo islam samo mošeje, to je pa narobe.« Muslimani, ki so se že vrasli v Evropo, ne pomagajo muslimanski skupnosti, ki se je priselila v zadnjih časih, da bi se tudi ta vrasla v vrednote evropske kulture. Tudi imami pogosto niso sposobni posredovati teh vrednot, ker jih tudi sami niso dojeli.

6. Smisel švicarske odločitve bi mogli povzeti takole: »Nočemo več podpirati kulturne različnosti in jamčiti verske svobode tako, da bi se podvrgli nestrpnosti islamistov ... ki s svoje strani ne priznavajo kulturne različnosti in verske svobode.«

Uvesti medkulturni dialog

S strani muslimanov je to priložnost povedati, kaj je zares važno v njihovi veri in kulturi in kaj manjka tukaj v Evropi. Brez dvoma musliman ne more predlagati vsega tistega, kar je imel v domovini, ker pač živi v drugi državi, ki ima svoje zakone, norme, navade in podobno. S tem bi se

ugotovilo, če je mogoče postaviti kako navodilo na državni ravni, ali samo zasebno.

S strani Evrope je čas vprašati se, kaj nas pravzaprav dela to, kar smo. Islam se mora obnoviti tako, da skuša razločevati med bistvenim in prigradnim, zapad pa mora tudi poglobiti iskanje in ugotoviti, kaj je bistveno v njegovi istovetnosti.

Vzemimo primer zagrinjala

To je zapoved, kar pa ne pomeni, da je bistvena. Mnogi veliki muslimanski avtorji so pisali o tem. Gamal al-Bana, mlajši brat Hasana al-Bana, ustanovitelja Muslimanskih bratov, je napisal knjigo in razne članke, da bi dokazal, da zagrinjalo ni obvezno. Je nasvet, ki je bil dan predvsem Mohamedovim ženam; ni torej mogoče razumeti, da naj bi bil dan vsem ženskam. Vsekakor ni jasno, ali je bilo to zapovedano samo v nekem določenem položaju, ali za vedno.

Prizadevanje razlage in njenih pravil je prav v ugotavljanju, če je neka stvar temeljnega pomena, ali pa samo delne važnosti, veljavno samo za tisti primer.

Mnogi muslimani skušajo priti do take razlage, toda problemov je toliko: ni nekega določenega nauka, manjka učiteljstvo, avtoriteta, ki bi določila in naredila obvezne rešitve posameznih vprašanj...

Zaradi tega je v islamskem svetu do pred 50 leti zagrinjalo skoraj izginilo v deželah kot je Egipt, Sirija, Libanon... in noben imam na začel vpiti zaradi pohujšanja. Pred 30 leti pa je spet začelo prihajati na dan in danes je postalo skoraj obveznost.

Muslimani skozi vso zgodovino delajo to razliko med bistvenim in drugotnim. Tudi pri molitvi: malo je muslimanov, ki res molijo petkrat na dan. Vedno bolj je videti, kako muslimanska skupnost zametuje prisiljeno vero in spoštuje tistega, ki je veren, pa noče prakticirati. Verska svoboda je temelj vsake svobode in če jo muslimani po pavici zahtevajo zase v Evropi, je jasno, da se morajo boriti, da bo dana tudi nemuslimanom v muslimanskih deželah.

misijoni

P. Vladimir Kos – Tokio

iz mojega zakrpanega misijonskega cekarja

**stavim, da datuma "sedmi junij"
ne poznate!**

Nič vam naj ne bo čudno pri srcu – pred leti ga tudi jaz nisem poznal. Namreč v pomenu posebnega znanstva. Ker sem dobil odlično priporočilno pismo k bogatemu, a srčno dobremu zdravniku

na severu Japonske – bolj konkretno: v prefekturi Aómori –, nisem smel odlašati. Tudi priporočilna pisma se lahko usodno postarajo. Po obisku – ki ga je naš Nebeški Misijonar obilno blagoslovil, čeprav

gospod doktor o Njem ni vedel skoraj nič –, me prijatelji napol smehljaje vprašajo:

»Ali bi hoteli obiskati Kristusov grob?«

Debelo jih pogledam: »Kristusov grob? Tu na Japonskem?«

Na moj začuden obraz reagirajo s povabilom:

»Ni več daleč od tukaj, čeprav je čisto na jugu te prefekture.«

In kakor da vedo, da me je radovednost napravila za nedostopnega za karkoli drugega, odpro vrata avtomobila na zdravnikovem dvorišču, in čez dobro uro se ustavimo v zeleni pokrajini iz gričev in raztresenih vaških hiš. Od ceste se odcepi ožja pot, ki jo kmalu uvede velik napis v japonsščini: "Kristusov grob". Nato nas pozdravi bela hišica – če se prav spominjam – iz dveh ali treh sobic. Prijazni oskrbnik te hišice mi razlaga: pred mnogimi, mnogimi leti je Kristus pribežal iz Palestine, našel v tej vasi zatočišče, se poročil z enim tukajšnjih vaških deklet, ki mu je rodila tri hčere. Ko je umrl, so ga pokopali na častnem vaškem ozemlju. Od takrat njegov smrti dan – sedmi junij – vsako leto slovesno praznujejo. Potem mi razkaže v sobicah stvari, ki jih je Kristus baje prinesel s seboj: neke vrste košaro-ladjico, s katero se je prebijal skozi valove; obleko, ki jo podobno menda še danes nosijo v Palestini...

Šele zdaj se oglasim s kar se da vljudnimi japonskimi besedami: že 2.000 let časti svetovno krščanstvo Kristusa kot zmagovalca nad smrtjo; tretji dan po križanju se je živ vrnil iz groba; in kakih 40 dni pozneje se je pred očmi svojih učencev in znancev vrnil v Nebesa. Ali ni torej bolj razumljivo, da gre v tej vasi za Japonca-kristjana, ki je bežal pred preganjanjem v ostali Japonski? Vaščani so mu dali ime Kristus – ime je bilo zanje nekaj novega. Nekaj jim je ubežnik moral pripovedovati v zvezi s Kristusom, ker stoji še danes velik križ pred hišo. Roko iztegnem v smeri košare-ladjice: v njej se ne da premagati oceana med Palestino in Japonsko... Poglejte te obleke in primerjajte jih z oblačili, ki jih vidite na televiziji, ko vam kaže boje v Palestini in življenje Arabcev.

Oskrbnik me vljudno posluša. Da mu odvzame breme obrambnega pojasnila, se mu globoko priklonim in zahvalim, da mi ni bilo treba plačati vstopnine, in da mi je vse tako lepo obrazložil. –

Potem leta pridejo in odidejo, in zdaj sem spet eden izmed turistov na poti h "Kristusovemu grobu". Bliža se 7. junij. Pokrajina se ni spremenila, vsaj na zunaj ne. Rahlo rosi, morda za začetek tradicionalne deževne dobe. Isti kažipot vabi h "Kristusovemu grobu". Toda tiste bele hišice ni več. Križ še stoji, a ob njem je velika gomila. Okoli nje postavljajo razkošen paviljon. Eden od delavcev mi zaupa, da bo sedmega junija v tem paviljonu vaški šintoistični svečenik – kánnuši – opravil pogrebne molitve za pokoj Kristusove duše. Da bo kar precej gostov iz sosednjih vasi. In da se že zdaj v tej vasi pripravljajo ženske na ples, ki je drugod na Japonskem v navadi 15. avgusta pod imenom obón. S tem plesom skušajo tolažiti in razveseliti duhove umrlih.

»Je vaša žena tudi ena izmed plesalk?« ga vprašam.

Ugaja mu, a se toliko zanimam zanj in za njegovo družino. Vesel pokima in doda:

»Doma se vadi in moja dveletna hčerkica jo že posnema pri plesu.«

»Krasno,« mu tudi jaz vesel priznam, on pa s podjetnejšo močjo zabije velik žebelj v podstavek za paviljonov drog. Ne bo tako velik kot je križ ob gomili; na njem ni Kristusa.

Pred odhodom sem tudi zvedel, da vsakemu novorojenčku v tej vasi narišejo črn križ na čelo. Voznika gramoz pred vasjo sem vprašal, ali se imajo vaščani za kristjane.

»Ne,« je odločno odkimal in spustil gramoz iz tovrnjaka.

In še to sem zvedel, da pričakujejo okrog 200 obiskovalcev in da bo v posebnih šotorih poskrbljeno za jed in pijačo.

V tej japonski vasi je naš Gospod postal eno izmed šintoističnih božanstev. Edino, ki ima za svoj emblem – križ.

KOLUMBIJA, VENEZUELA suša in varčevanje z vodo

Bogotá, Caracas, 8. decembra 2009 – Vodna gladina v glavnih zajetjih venezuelskih hidroelektrarn stalno pada zaradi redkega dežja, ki je padel v vlažni sezoni, ki se končuje. Le redke so elektrarne, ki jih kriza ni prizadela, tako da je v nevarnosti 70% produkcije električne energije, in če se bodo uresničile vremenske napovedi, da do konca maja ali junija ne bo pomembnejših padavin, se bodo turbine ustavile. Suša, ki je prizadela lep del Južne Amerike od Bolivije do Argentine, je povezana s pojavom "Ninjo", spremembo zračnega sistema

tropskega dela Tihega oceana. Od 24 venezuelskih držav jih že 8 doživlja omejitve električne energije trikrat do petkrat na teden, položaj bi pa znal postati še težji ob meji s Kolumbijo, ki tudi nosi posledice suše in ne izvaža več elektrike v Venezuelo. Kolumbijski predsednik je že pozval prebivalstvo k varčevanju z vodo in energijo, čeprav je Kolumbijo udaril močan vročinski val, tako da je temperatura v nekaterih krajih karibskih obale dosegla 40°. Po predvidevanjih bi pojav "Ninjo", ki se je začel maja 2009, lahko trajal do aprila ali maja 2010, v zajetjih kolumbijskih hidrocentral je pa trenutno samo 70% vode, kar pomeni težave tako za ljudi kot za industrijo. *Agencija Misna.*

TUNIZIJA

razbita mreža prekupčevalcev z arheološkimi predmeti

Tunis, 9. decembra 2009 – Razbili so mrežo mednarodnih prekupčevalcev z arheološkimi predmeti. Po uradnih virih so v preiskavah v raznih delih države našli veliko število redkih starin in zaprli 21 Tunizijcev in tujcev. *Agencija Misna.*

SVET

napredek v borbi proti jetiki

New York, 10. decembra 2009 – V zadnjih 12 mesecih je zdravljenje jetike doseglo rekord z 2,300.000 ozdravljenimi na svetu in z več kot 85% bolnikov, ozdravljenih v 53 deželah, V zadnjih 15 letih je bilo ozdravljenih okrog 36 milijonov ljudi s pomočjo neposredne kontrole in postopkov, tako imenovane DOT (Direct Observed Therapy). Novi podatki, ki jih je razširila Svetovna zdravstvena organizacija, povedo, da je smrtnost še vedno precej visoka, okrog 8,800.000 ljudi od leta 1994, to pa večinoma zaradi težkega dostopa do zdravljenja. Leta 2008 je jetika umorila 1,800.000 ljudi, od katerih jih je bila polovica oslABLJENA zaradi pridobljene neodpornosti (sida/aids). *Agencija Misna.*

AFRIKA

težave zaradi podnebnih sprememb

Rim, 14. decembra 2009 – »Do konca 90. let prejšnjega stoletja je našim bogoslovcem uspelo pokrivali glavne potrebe svojih skupnosti po hrani z delom na polju. Zadnja leta pa zaradi podnebnih sprememb ni mogoče pridelati nič in smo za preživetje odvisni od zunanje pomoči.« To zaskrbljenost je izrazil p. Terence Lino Idraku, ki je trenutno v Rimu na dopolnilnem študiju, je pa iz prve afriške družbe Jezusovi apostoli, ki je bila ustanovljena v Ugandi leta 1968. Bogoslovci so tako pridelovali koruzo, sorgo (vrsta prosa), sladki krompir, fižol... Zadnja leta deževje pride z zamudo in v obliki nalivov, ki uničijo še tisto, kar je bilo posajeno in posejano, kar pa ostane, se posuši zaradi vedno daljših obdobj suše in hujše vročine. Mogoče je pridelati le nekoliko zelenjave, pa še to je treba ročno zalivati. To se ne dogaja samo na nekem omejenem področju, saj ima kongregacija, kateri misijonar pripada, 5 malih semenišč z okrog 800 gojenci (dve v Ugandi, eno v Keniji, eno v Tanzaniji in eno v Sudanu), eno semenišče za filozofijo in eno za teologijo, obe v Keniji, z okrog 250 študenti, ter po en noviciat v Keniji in Tanzaniji, od katerih ima vsak okrog 50 novincev. Misijonar poudarja: »Hvala Bogu, poklicev nam ne manjka, tako da jih moramo odklanjati zaradi pomanjkanja prostora.« Poleg tega je treba upoštevati, da

so semenišča na vojnih področjih, kjer je huda revščina in starši že šolnino težko plačajo, pa ni mogoče od njih zahtevati še prispevka za hrano. Pa tudi profesorje je treba plačati, vzdrževati stavbe, kupovati bencin za električne generatorje, kjer ni elektrike... »Problem podnebnih sprememb je resen in ima hude posledice za življenje ljudi, posebno revnih,« zaključuje p. Terence. »Vsi vedo, da podnebne spremembe niso povsem naravne, ampak da so v dobri meri posledica človekovega delovanja. Bolje bi bilo nehati s proizvodnjo tistih stvari, ki povzročajo spremembe podnebja, kot pa spravljati v nevarnost preživetje celih narodov.« *Agencija Fides.*

MALI

nova ležišča nafte

Bamako, 22. decembra 2009 – Italijanska družba Eni in alžirska Sonatrach sta končali raziskovanje z odkritjem ležišč nafte na saharskem področju severno od Timbuktuja. Upajo, da bodo ležišča začeli izkoriščati že v prvi polovici leta 2010. *Agencija Misna.*

MALAVI

posledice potresa

Lilongwe, 22. decembra 2009 – Več kot 1.100 hiš je bilo porušenih v Malaviju ob potresu 21. decembra, ki so ga čutili na velikem področju vzhodne Afrike. Samo v okrožju Karonga se je moralo najmanj 48.000 ljudi zateči v šotore. *Agencija Misna.*

JUŽNO OD SAHARE

dvomi in zahteve o izpolnjevanju obveznosti

Kopenhagen, 23. decembra 2009 – »Nesprejemljiv dogovor, vendar na nek nesmiseln način boljši kot noben dogovor.« S temi besedami je južnoafriški minister za okolje Buyelwa Sonjica označil polovičarstvo sestanka o varovanju Zemlje pred podnebnimi spremembami v Kopenhagenu. Po njegovih besedah je Južnoafriška republika podpisala "Kopenhagenski sporazum" v zavesti, da ne bi bilo primerno opustiti poskusov. Afriški komentarji tega sporazuma so v glavnem negativni, saj s formalnega vidika dokument ni drugega kot potrditev, da so "vzeli na znanje". Egipčanski zunanji minister pravi, da je Danska zapravila priložnost. Jasno je tudi stališče zveze, ki združuje kakih petdeset nevladnih organizacij v porečju reke Kongo, ki pomeni (za Amazonijo) druga "zelena pljuča" zemlje. Izjava, ki jo je razširil koordinator teh organizacij pravi: »Zahtevamo od bogatih dežel, da premagajo svojo sebičnost in dajo na razpolago potrebna finančna sredstva za reševanje našega planeta.« Dogovor, ki ga podpirajo predvsem Združene Države, Kitajska, Indija, Brazilija in Južna Afrika, ne postavlja nobenih omejitev za

izpust toplogrednih plinov, ampak preprosto samo trdi, da splošno segrevanje ne bi smelo preseči dve stopinji Celzija v primerjavi s predindustrijsko dobo. Dokument predvideva tudi ustanovitev fonda za pomoč revnim deželam pri kupovanju zelenih tehnologij in pri odpravljanju posledic podnebnih sprememb. Ta fond naj bi imel do leta 2020 100 milijard evrov (150 milijard dolarjev) dotacij. Čeprav znaša afriško onesnaževanje zraka v svetovnem merilu samo 4%, je prav Afrika med najbolj prizadetimi zaradi splošnega ogrevanja.

Pripomba urednika: V nekem drugem komentarju sem bral, da trenutna največja onesnaževalca Kitajska in Indija ne vidita razloga, zakaj bi danes ne smela početi tega, kar počneta Zapadna Evropa in Združene Države, ki že več kot 100 let svinjata ozračje in naravo.

EGIPT prikazovanja v Kairu?

Kairo, 29. decembra 2009 – Dogaja se nad koptsko cerkvijo v okolici glavnega mesta. Ptič, ki leti nad kupolo koptske cerkve v Al-Warraku v okolici Kaira, nato se prikaže postava, oblečena v modro in belo. Nekateri govore o prikazovanju Device Marije in neka ženska pravi, da je zadobila nazaj vid. Prvi je pa to stvar videl musliman. Drugi muslimani govore o "prevari" s pomočjo laserskih žarkov.

Kakor poroča *Middle East Online* se zadeva ponavlja že nekaj časa okrog treh ponoči. Zbira se molčeča množica nekaj tisoč ljudi, ki opazujejo nebo. Prikazen "skrivnostne" luči sprejmejo z vzkliki začudenja.

P. Fishay, duhovnik cerkve v Warraku pripoveduje, »da je bil prvi, ki je opazil postavo Device Marije, nek sosed, musliman. Fotografiral je in slike razdelil vsem.« Duhovnik poroča, da je Hasan, sosed, pripovedoval, da je sedel v svoji kavarni, ko je okrog pol devetih zvečer videl iz cerkve prihajati močno luč. Drugi na cesti so to slišali in videli nekega ptiča krožiti okrog cerkve. Okrog dveh ponoči se je prikazala Devica v svoji modri in beli obleki.

Muslimanski prebivalci tega ne zanikajo, govorijo pa o prevari, ki jo uganja nekdo z lasersimi žarki. »Ona je,« odgovarja musliman, »s svojim belomodrim plaščem.«

P. Fishay iz previdnosti pove, »da je bila cerkev zaprta, ko se je zgodilo prvič. Ni nas bilo tam. Tako smo se naslednji dan odločili, da bomo počakali in smo videli ptiča letati okrog cerkve in potem luč.«

Med najbolj prepričanimi o prikazovanje je neka 39-letna ženska Kawkab Munir Shehata, ki trdi, da je spregledala na levo oko. »Bilo je okrog 3.40 ponoči,« pripoveduje, »ko sem začutila hudo bolečino, ki je trajala skoraj četrt ure. Potem sem se zavedela, da jasno vidim. Zdaj na levo oko vidim bolje kot na desno.«

Nekateri vidijo v "prikazovanju" neke vrste od-

Žal boljše slike ni bilo mogoče dobiti

govor na članek muslimanske univerze Al-Azhar, ki dvomi o temelju krščanstva. »Morda hoče prikazovanje pomagati k večji edinosti,« komentira p. Fishay, »morda nas hoče spodbuditi, da bi nehali z napetostmi med kristjani in muslimani in da bi se končal ekstremizem. Mogoče hoče vrniti nazaj strpnost, kakor je bila nekoč tukaj v Egiptu.« Skratka, to je znamenje upanja za koptske kristjane, ki so 10% manjšina, pogosto odrinjena na rob družbe in pogosto žrtev nasilja. *Agencija AsiaNews*.

Pripomba urednika: Če je to katoliška koptska cerkev, bo zadnjo besedo o resničnosti prikazovanj imel Sveti Sedež. Če pa je pravoslavna koptska cerkev, bodo zadevo raziskovale njihove cerkvene oblasti.

MISIJONSKI POMENKI

Iz Jeruzalema se je oglasil misijonar Danilo Lisjak, ki deluje v Burundiju in piše:

»V sklopu mojega sobotnega leta zaključujem 3 mesece v Jeruzalemu in 4. v Rimu. Biblični 'renewal' in hoja po Jezusovih krajih, kjer se spominjam vseh svojih dobrotnikov in prijateljev v molitvi. Za Božič bom v Hamiltonu na pomoč, 15. januarja pa se vračam v Evropo. Vam, vsej Vaši družini in članom MZA želim lepo pripravo na božično praznovanje. *Danilo Lisjak, misijonar.*«

Iz Tokia na Japonskem se je oglasil misijonar Vladimir Kos in piše:

»Milosti poln Božič Vam in vsem Vašim dragim ter vsej MZA iz srca želim in te želje polagam v molitev. Božič je praznik darov: Bog Vam povrni vso skrb in vse žrtve za misijon po vsem svetu. Vam in vsem naj da potrebne milosti za nadaljevanje Vašega dela tudi na Japonskem. Iskreni pozdrav, vdan *Vladimir Kos.*«

Prav lep misijonski pozdrav od vseh sodelujočih in

Marice Lavriša

TAK IN DRUGAČEN POTRES

Spremembe v vodstvu katoliške Cerkve v Sloveniji niso ravno pogoste, še manj se pa dogajajo naenkrat v taki meri, kot se je to zgodilo v začetku lanskega decembra. Odpovedal se je ljubljanski nadškof in metropolit Alojz Uran, na njegovo mesto je prišel mariborski nadškof pomočnik Anton Stres, njega je nadomestil v Mariboru dosedanji škof v Murski Soboti Marijan Turnšek, v Mursko Soboto pa odhaja mariborski pomožni škof Peter Štumpf. Čakamo pa še na imenovanje celjskega škofa, saj je ta škofija brez ordinarija že od začetka leta 2009, ko je bil Stres imenovan v Maribor, verjeten je pa tudi še kak pomožni škof v Mariboru in Ljubljani.

Seveda so slovenski mediji ugibali vse sorte, niso pa mogli priti do nobene izjave, ki bi tem zamenjavam dala kako prikrito ozadje. Vse kar so spravili skupaj, so bila samo ugibanja, marsikje neresna in dostojnih novinarjev nevredna. Sveti sedež papeževih odločitev nikoli ne komentira. Je pa v pogovoru za Sobotno prilogo Dela 12. decembra kardinal Rode povedal nekaj zanimivih stvari.

Novega ljubljanskega nadškofa in metropolita Antona Stresa je ocenil kot izredno sposobnega človeka, nenavadni intelektualnih sposobnosti in širokih miselnih obzorij, ki bo lahko Cerkvi na Slovenskem dal nov zagon in upa, da bo imel tudi pogum za to, saj mora pri tem utelešati svobodo Cerkve pred političnimi, gospodarskimi in javnomnenjskimi pritiski.

Za Slovenijo ima kardinal Rode po eni strani vtis, da je trdno usidrana v katoliškem humusu kot dežela srečnega baročnega katolicizma, s svojimi običaji, žegnanji, procesijami, narodimi nošmi, novimi mašami, pritrkavanji, romanji in tako naprej. Po drugi strani pa se iz filmov in televizijskih oddaj dobi vtis, da tukaj prevladuje popolnoma ateistično ozračje, da je ta družina že zdavnaj izgubila spomin na Boga in na Cerkev, da je pravzaprav brez vrednot, ki bi spominjale na krščanstvo. Jedro v Sloveniji je 15 do 20% prepričanih vernikov, potem pa je večina ljudi, ki niso povezani s Cerkvijo in se ne udeležujejo cerkvenega življenja, svoje otroke pa vseeno dajejo krstiti in pošiljajo k verouku. Tam bi bilo treba posvetiti največ pozornosti.

Manj, nekako 10 do 15% je bolj ali manj na staro partijo čustveno vezanih ljudi, ki so sovražno in agresivno razpoloženi do Cerkve, jo nenehno napadajo v medijih in ji neprestano očitajo njene napake. Veliko jih je zaposlenih v medijih, v politiki, šolstvu in kulturi. To so ljudje, ki najbolj krojijo slovensko kulturo in ustvarjajo atmosfero, v kateri živimo. Ateistično atmosfero.

Zadržano razpoloženje Vatikana ob obisku predsednika vlade Boruta Pahorja (papež ga ni sprejel) je narekovalo predvsem imenovanje Aleša Guliča na čelo urada vlade za verske skupnosti. Gulič je bil v očeh vernikov simbol boja proti Cerkvi. Vselej na barikadah, kadar je bilo treba napasti Cerkev. Bil je proti vatikanskemu sporazumu, proti Šturmovemu zakonu o verski svobodi, češ da privilegira Cerkev. Ni čudno, da so verniki v vladni odločitvi videli provokacijo, celo poskus ponižati Cerkev, razkazovanje moči, češ, kaj nam pa morete.

Kar zanimiva ocena, posebno če upoštevamo kardinalov dostop do informacij.

Toda to s škofi, je bil samo eden od potresov. Ostali so hujši in so presenetili tako vlado kot tudi tiste, ki v gospodarstvu drže v rokah škarje in platno. Delavci so se namreč začeli očitno upirati. Za kaj gre je jasno iz člankov zgodovinarja dr. Staneta Grande. Prvega je pod naslovom “600 evrov” objavil v Družini 15. novembra:

Nedavno so slovenski sindikati zahtevali, da mora biti delavska neto plača v Sloveniji 600 evrov. Med “tovarišjskimi” direktorji je završalo, da je to nezaslišano visoko, da bo posledica nova armada brezposelnih in da bodo najboljši direktorji zaradi neposluha slovenske družbe za njihove visoke plače odšli v tujino, kjer jih bodo sprejeli odprtih rok, predvsem pa jim bodo dali še višje plače. Nekaj tako modrega je izjavil samo še neki znani nekdanji politik, ki je javno razglašal, da je jugoslovanski komunizem propadel zato, ker so ga načrtno uničili z Zahoda, ker so se z bali uspešnega sistema socialističnega delavskega samoupravljanja.

Ne dvomim, da med Slovenci ni sposobnih direktorjev, toda za te ne velja posebna skrb slovenskih veljakov. Njih skrbijo oni, ki jih v tujini ne bi sprejeli, četudi bi jih plačevali iz Slovenije. Zahteva po 600 evrih najnižje neto plače ni postavljena na pamet. Poglejmo

življenjske stroške, pa nam bo jasno. O tem, kakšne bodo imeli ljudje, ki imajo minimalne plače, pokojnine, si ne upam niti pomisliti. Pri nas naše gospodarstvo pripravlja armado upokojujencev – revežev. Odvisni bodo od dodatne pomoči, saj od svojega preteklega žuljavega dela ne bodo mogli živeti. Eden slovenskih časnikov je nedavno objavil primerjavo najvišjih letnih plač nemškega in slovenskega direktorja. Za letno plačo nemškega prispeva njegov delavec, ki zasluži vsaj 3000 evrov mesečno, 20 evrov letno, za plačo slovenskega direktorja, katerega delavec zasluži manj kot 1000 evrov, pa 250 evrov letno. Naš delavec prispeva v primerjavi z nemškim za svojega direktorja 22-krat več ob trikrat nižji plači. Kateri direktorji so cenejši?

Slovenski časniki, ki so pod vplivom velekapitala – ta je omogočil po navodilih Boška Šrota zmago sedanji koaliciji –, so se seveda spravili na sindikate. Imeli so kaj napisati, saj je te demokratična

preobrazba slovenske družbe večinoma obšla. Toda zaradi prometnih nesreč še ne ukinjamo avtomobilskega prometa. Kljub vsem pomanjkljivostim, demagogiji, ideološkosti, nastopaštvu nekaterih sindikalnih funkcionarjev so sindikati edini, ki lahko pomagajo delavcem. Prav zato je zadnji čas, da njihovo vodenje vzamejo v svoje roke in zamenjajo politikantske manipulatorje, ki so jim bližji direktorji kot delavci, ki jih peljejo na Rožnik namesto pred vlado. Sindikatom je treba vrniti prvotno čast in ugled. So izjemna sila.

Naslednji Grandov "komentar h komentarjem" pa je prav tako izšel v Družini, in sicer 6. decembra 2009:

Delavsko zborovanje je minilo v znamenju minimalne plače 600 evrov. Zadovoljni so lahko prireditelji, ker je bil obisk velik, in ne nazadnje tudi vlada, ki bo imela pred delavci nekaj tednov mir. Čeprav je vsem jasno, da je zahteva, ki izhaja iz spoštovanja človekovega dostojanstva, utemeljena, zborovalci niso doživeli podpore tistih, ki so nekdanje umirali od ljubezni do delavskega razreda. Delavski protest ni samo razkril vso gnilobo tega ljubezenskega razmerja, za njim je stal egoizem oblastiteljskih, ampak je tudi pokazal, da sedanji oblastniki, z redkimi izjemami, posluha za vedrejšje obraze delavcev in posledično prihodnjih upokojencev nimajo. Pomoč, ki jo sedanja vlada ponuja in daje, je gotovo napor za oblastnike, ki pa se ne zavedajo, da je v svojem bistvu žaljiva. Človek, ki je sposoben delati in tudi dela, namreč ne želi pomoči, ampak želi, hoče in mora zaslužiti. Človeku pomagamo, če mu omogočimo, da ribe lovi, ne pa, da mu jih podarjamo.

Tisti, ki nasprotujejo dvigu minimalnih plač, vpijejo, da gospodarstvo tega ne zmore. Na njihovem čelu je predsednik gospodarske zbornice, ki mu sledijo "delodajalci" in vladni možje. Zlasti prvi dvoji si zelo prizadevajo, da bi delavce obrnili proti družbenim dejavnostim: zdravstvu, kulturi, šolstvu, znanosti ..., ker naj bi ti ne delili skupne usode. Ravnavajo tako kot nekdanji predsednik države, ki je izumil izraz "delovna inteligenca". Res krasna bi bila država brez njih. Na

France Tomšič je z delavci Litostroja dejansko neposredno začel rušiti nekdanjo slovensko komunistično oblast. Žal tega slovenska pomlad ni dožela. Direktor, ki ni sposoben zagotoviti delavcem vsaj 600 evrov plače, vodi za naše razmere nerentabilno podjetje, ima slabo organizacijo ali pa je nesposoben. Država, ki je lastnica večine podjetij, bi lahko problem takoj rešila, če bi predpisala razmerje med najnižjo delavsko plačo in vsemi (!) dohodki direktorja. Kako hitro bi zrasle najnižje plače!

milost in nemilost bi bila prepuščena "delodajalcem", ki so to postali s "prihvatizacijo", na podlagi načel tovariške ekonomije, ki je diktaturo proletariata zamenjala z diktaturo kapitala.

Gospodarstvo ne zmore ... Kakšno pa je gospodarstvo brez delavcev? So gospodarstvo direktorji in stroji ter mogoče še oblastniki? Kam sodijo delavci, če ne v gospodarstvo. Veliko "modrosti" nam prodajajo nekdanji tovariši, ki si prihodnosti brez lastne oblasti sploh ne morejo predstavljati. Za nekdanjo oblast je bila ta vse, vse drugo je moralo biti temu podrejeno. Spomnimo se gesla: »Socializmu, samoupravljanju in oblasti delavskega razreda bomo zvesti, četudi bomo prisiljeni jesti travo!«

Izgovori oblastnikov – so samo podaljšek delodajalcev – na krizo niso izmišljeni. Problem našega nezadovoljstva ni kriza, ampak to, da je ta pri nas veliko težja in hujša kot drugod. Po standardu smo padli daleč pod države, s katerimi smo se pred letom še lahko primerjali.

Kar smo na volitvah sejali, to žanjemo. Sedanji oblastniki niso prišli na oblast proti volji volivcev. Upokojencem, ki so najpomembnejše volilno telo, so obljubljali 300 evrov. Ne le, da jih ne bodo dobili, ampak jim bodo celo tisto, kar jim pripada po zakonu, na letni ravni zmanjšali za najmanj 32 evrov.

Narod si piše (ne)srečo sam.

Radio Ognjišče je 9. in 10. decembra poročal o smrti prvega slovenskega veleposlanika pri Svetem sedežu dr. Štefana Faleža:

V Rimu je 8. decembra v 90. letu starosti umrl dr. Štefan Falež, prvi veleposlanik Slovenije pri Svetem sedežu. Republiko Slovenijo je na tem mestu zastopal od 31. januarja 1991 do 26. maja 1997, ko je bil podpisan ukaz o njegovem odpoklicu. Imel je velike zasluge, da je Vatikan 13. maja 1992 priznal Slovenijo in tako s tem spodbudil države Evropske skupnosti, da so dva dni zatem izpolnile obljubo mednarodnega priznanja naše države. Štefan Falež si je ves čas svojega bivanja v tujini močno prizadeval za samostojno Slovenijo. Tako je sodeloval pri ustanovitvi lista Slovenska država in bil vseskozi povezan s politično emigracijo, ki se je zavzemala za uresničitev njegovih idej. V času slovenske pomladi se je povezal z enako mislečimi v domovini in bil povezan s številnimi dogodki, ki so pripeljali do samostojnosti, še zlasti, če je šlo za stike z visokimi osebnostmi v Vatikanu ali z italijanskimi politiki.

Popoldne 10. decembra 2009 se je od njega poslovilo veliko število ljudi. Med njimi je bilo veliko tujih diplomatov ter nekaj Slovencev, ki žive v Rimu. Molitve za pokojnika je opravil prefekt Kongregacije za škofe kardinal Giovanni Battista Re.

Pogrebno slovesnost 11. decembra, na kateri se je zbrala velika množica sorodnikov ter prijateljev pokojnega Štefana Faleža iz Slovenije ter Rima, je vodil prefekt Kongregacije za redovnike kardinal Franc Rode ob somaševanju velikega mojstra viteškega reda Božjega groba v Jeruzalemu kardinala Johna Patricka Foleya, nekdanjega apostolskega nuncija v Sloveniji nadškofa Edmonda Farhata, novomenovanega ljubljanskega nadškofa in metropolit Antona Stresa ter trinajstih duhovnikov, večinoma slovenskih, ki živijo v Rimu. Kardinal Rode je v svoji pridigi omenil, da je pokojni vse svoje življenje ljubil Kristusa, da je bil velik molilec rožnega venca ter častilec Device

Marije – na njen praznik je tudi umrl – bil »zvesti služabnik« kakor tisti iz evangelija, velik ljubitelj Cerkve ter vesel človek.

Svoje sožalje je poslal tudi papež Benedikt XVI, ki je omenil pokoj-

nikovo zvesto služenje ter ljubezen do Cerkve ter svetega očeta. Tudi slovensko zunanje ministrstvo je izrazilo sožalje ter poudarilo njegov izjemen prispevek za mednarodno uveljavitev naše države v svetu.

Torej v Rimu niso pokopali kogarkoli. Kardinali ne hodijo vseprek vodit molitve za rajne in vodit pogrebe. Papež ne izreka svojega sožalja ob smrti kogarkoli. Rajni Falež je bil človek mednarodnega formata in pri tem izjemno zaslužen za samostojno državo Slovenijo. Kako pa sodi o njem državni vrh, je razvidno iz naslednjega poročila Radia Ognjišče, ki navaja besede predsednika republike dr. Danila Türka:

»Predlog za odlikovanje Štefanu Faležu je na moji mizi in ko bo prišel čas, se bom glede tega odločil. Imam precej predlogov in ta predlog je eden zelo tehtnih, saj tudi gospoda Faleža osebno poznam in tudi zelo cenim.«

Tako je na vprašanje Sveta na Kanalu A, zakaj kabinet predsednika države še ni odreagirala na štiri leta star predlog za odlikovanje doktorja Faleža odgovoril predsednik države Danilo Türk. Seveda se ob tem postavi vprašanje, kako je prišlo do odlikovanja Tomaža Ertla – človeka, ki je kot nekdanji vodja slovenske tajne politične policije oziroma Udbe grobo prestopil mejo človekovih pravic. Predlog zanj je predsednik države prejel šele konec oktobra in v dobrem mesecu

ga je odlikoval. Predlog za odlikovanje dr. Faleža pa tako še naprej ostaja na mizi predsednika republike. Zagotovo bo za to zavlačevanje našel dober izgovor, pa vendar ostaja dejstvo, da je dr. Štefan Falež veliko pripomogel k uveljavitvi ugleda Slovenije v vatikanskih krogih. Ponosen je bil na to, da je sodeloval pri pripravi in izvedbi obeh obiskov papeža Janeza Pavla II. v Sloveniji ter da je doživel Slomškovo beatifikacijo.

Velike zasluge, velikega človeka, ki ga predsednik države, glede na štiriletno čakanje za odlikovanje, vidi z majhnimi ali pa mogoče ideološkimi očmi. Smo mar presenečeni, da je prišlo do tako hitrega odlikovanja Tomaža Ertla?

Poznal ga je osebno in zelo cenil – odlikoval pa namesto njega okorelega udbaša in zatiralca človekovih pravic. Le kdo mu bo po vsem tem verjel še besedico? Sicer pa, kaj bi pričakovali drugega od prav tako okorelega komunizarja, ki se je "političnih veščin" učil kot "putzleck" pri Vidi Tomšič, potem pa se kot kameleon priplazil v slovensko diplomacijo.

Piko na i je pa naredila resolucija, ki jo je 10. decembra sprejela Evropska ljudska stranka:

V okviru dvajsete obletnice demokratičnih sprememb v Evropi, ko se demokratična Evropa spominja pomembnih dogodkov, ki so se zvrstili pred dvajsetimi leti, Evropska ljudska stranka:

pozdravljajoč resolucijo Evropskega parlamenta o Evropski zavesti in totalitarizmih

1. poudarja, da je ta čas zelo pomemben za ohranjanje spomina na zgodovinsko resnico, demokratično perspektivo in demokratično kulturo v Evropi;
2. izraža zaprepadenost nad dejstvom, da nekatere, predvsem levo-sredinske vlade v Evropi, niso dale zadostnega poudarka omenjeni zadevi;
3. močno obsoja to, da se v nekaterih državah članicah EU sistematično vzpodbuja oboževanje komunističnih diktatorjev, kot na primer v glavnem mestu Slovenije – Ljubljani, kjer je bila ena od glavnih cest letos poimenovana po vodji komunističnega režima, maršalu Josipu Brozu Titu;
4. izraža zaskrbljenost nad dejstvom, da je predsednik Slovenije na-

gradil g. Tomaža Ertla, nekdanjega šefa tajne komunistične policije UDBA, ob obletnici demokratičnih sprememb v Evropi pretekli teden, z državnim odlikovanjem. UDBA je v Sloveniji pomenila to, kar je bil Stasi v Vzhodni Nemčiji ali Securitate v Romuniji;

5. izraža zaskrbljenost, ker ne gre za manjše skupine ampak za lokalne in nacionalne vlade, ki oživljajo komunistične simbole in se ne ozirajo na številne proteste demokratične civilne družbe;
6. močno obžaluje, da ta dejanja dodatno povečujejo težke kršitve človekovih pravic, kar predstavlja še posebej negativno sporočilo domači in mednarodni javnosti, kot tudi mlajšim generacijam;
7. obsoja ta dejanja trenutnih lokalnih in nacionalnih vlad v nekaterih post-komunističnih državah. Ta dejanja ne samo da potvarjajo zgodovino in ustvarjajo razlike v družbi, temveč tudi dajejo slab zgled mlajšim generacijam in upočasnjujejo celjenje ran v družbah, ki zaključujejo tranzicijo v demokracijo.

Tako postaja jasno, kaj imamo v Sloveniji:

1. vlado, ki je popolnoma nesposobna in sestavljena iz političnih povzpetnikov, ki o politiki, gospodarstvu in pravu nimajo pojma;
2. predsednika vlade, ki ga ob obisku Vatikana odpravi vatikanski državni tajnik, papež ga pa v avdienco ne sprejme;
3. predsednika republike, za katerega ni mogoče dati oznake, saj bi se za opredelitev njegovega ravnanja moral spustiti na nivo kake pijanske družčine v žganjarski beznici, v dostojnem pisanju pa tako nizkega izraza ni.

In če so to vedeli na kongresu ELS v Bonnu, pomeni, da je to javno znano tudi v Bruslju in drugih osrednjih uradih Evropske unije. Si prestajate, kako diplomati hladno ignorirajo koga od navedenih gospodov na bruseljskih hodnikih, in kako se razne tajnice hihitajo za njunimi hrbti?

SPOMINI

Naslednje jutro smo pisali nemško šolsko nalogo. Prestavljali smo na nemško tisto berilo, v katerem nastopajo oče, sin in osel, ki bi radi vsem ljudem ustregli, pa ne morejo. Moj sosed me je vprašal, kaj se pravi nemški »da«.

»Daß,« mu odgovorim tiho.

Kazen je sledila takoj.

»Mlakar, *eingesperrt!*« (zaprt), je zagrmelo s katedra.

Ta obsodba je zame pomenila, da bom ostal četrto uro pri telovadbi, od katere sem bil zaradi slabotnosti udov še oproščen. Pavlin je rad to oproščanje porabil, da me je za kazen pridržal pri telovadbi. Telovadil seveda nisem, ker sem bil "zaprt". Pavlina to ni nič stalo, mene pa je; kajti mati je vedno smatrala tako pristostvovanje ali hospitiranje pri telovadbi za čisto navadno zaprtijo.

Ko sem spisal nalogo, sem začel premišljevat, kako bi se rešil zaprtije in njenih posledic. Hipoma mi pade v glavo dobra misel. Primem se za trebuh in se začnem kremžiti.

»Kaj pa ti je?« me vpraša Pavlin.

»Trebuh me boli.«

Pri teh besedah tako zatulim, da sem se lastnega glasu ustrašil.

»No, zato ti ni treba tako kričati. Kdo te bo poslušal?«

Ko bi bil učitelj pameten, bi tega ne bil rekel. Njegove besede so mi namreč pokazale, da je moj načrt izvedljiv. Jokal in stokal sem tako dolgo, dokler mi ni Pavlin rekel, naj se poberem domov.

Kako rad sem se pač pobral! Hitel pa nisem, ker bi naglica bila preveč sumljiva. Med vzdihovanjem in ihtenjem sem lepo počasi pospravil svoje reči in se ves sključen odpravil domov.

Pavlin je pa moral vendarle nekaj sumiti. Ko sem namreč na pragu za slovo še na ves glas zahtel, je vprašal tiste, ki so sedeli pri vratih, če se smejem. Zato sem se še na stopnicah in celo na Cojzovem grabnu tiščal za trebuh, ker sem se bal, da ne bi Pavlin skozi okno oprezoval za mano. "Ozdravil" sem šele, ko sem prišel na Breg in je po mojih mislih – *quantus error!* (kakšna zmota!) – vsa nevarnost minula.

Ker je v šoli pozvonilo pravkar deset, sem imel še celo uro časa. Najprej sem skušal vreči kamen čez Ljubljano, pa se mi ni posrečilo. Metal sem namreč po "babje".

Tedaj pa zavije med kostonje trojica fantov iz tretjega razreda, ki je imel ob desetih že prosto.

»Mlakar, se greš štolcat?«

Kdo se je šel rajši kot jaz, zlasti ker sem vedel, da dosti ne znajo. Kmalu se je razvila živahna igra. bil

sem tako zatopljen vanjo, da nisem prav nič opazil svojega sošolca Müllerja, ki je šel na drugi strani ob hišah domov po risanko. Jaz pa njegovim bistrim očem nisem ušel. Takoj me je zašpecal, ko je prišel nazaj v šolo.

»Slišja, Mlakar se pa na Bregu štolca.«

Ko je mojim soigralcem zmanjkalo peres, sem lepo spravil svoj plen in odšel po ovinkih domov. Skozi Zlato luknjo (prehod iz Turjaškega na Jurčičev trg) in Judovsko gaso (Židovska ulica) pridem najprej do deželnega dvorca, ki je bil takrat kaj skromno poslopje. Mene je najbolj zanimal vratar, ki je rad v veliki paradi, ves zlat, stal med vrati. Zgodilo se je včasih, da ga je kak rodoljub z dežele imel celo za deželnega glavarja. Nato odidem skozi Šternalé (Zvezda) in se pri vodnjaku napijem vode. Bila je to najboljša voda v vsej Ljubljani in jaz sem hodil za dom večkrat z vrčem ponjo.

V tistih časih je bila v našem mestu huda za dobro pitno vodo. V mnoge družine so jo nosile posebne postrežnice. Dobivale so pa dva krajcarja od škafo. Nosile so jo pa večinoma iz Ljublanice, ker je bilo premalo vodnjakov. Ta pozimi precej težek posel so opravljale navadno zvečer; zato je bilo v mraku na ulicah polno žensk s škafi na glavah. Izogibali smo se jih zelo skrbno; kajti utegnili si se neprostovoljno okopati, če si se zadel v katero od njih.

Ko je pri nunah bila ura enajst, sem šel skozi Tejatergaso (sedaj Wolfova ulica) in potem čez Glavni trg proti domu. Z dopoldanskimi doživljaji sem bil popolnoma zadovoljen. Revež nisem vedel, kaki oblaki so se zbirali nad menoj.

Ko pridem popoldne v šolo je Pavlin že sedel za katedrom.

»No, tu prihaja naš bolnik. Ali ti je že kaj bolje?« me je vprašal sočutno.

Da le more biti učitelj tak hinavec!

»Malo že,« sem vzdihnih in se prijel za trebuh, kajti velike trebušne bolečine ne smejo preiti, kakor bi pihnil.

»*Du Lump, du unverschämter Kerl, du garstiger Lügner, ich werde dir schon zeigen!* (Ti nepridiprav, ti nesramnež, ti grdi lažnivec, ti bom že pokazal). Kdo ve, kje stanuje? Ti, Gerjol? Dobro, pojdi po šoli na njegov dom in povej, kako se mi je grdo zlagal!«

Jaz sem sedel ves uničen v klopi in si od sramu nisem upal nikamor pogledati. Šele polagoma sem prišel toliko k sebi, da sem pregledal svoje obupno stanje. Vedel sem, da mi bo mati postregla z večerjo, ki me bo sicer pogrela, ne pa nasitila. A skrbelo me je še nekaj drugega: zaklad pod žimnico! Kako bi ga mogel o pravem času spraviti na varno? Kajti

Gerjol, moj zakleti sovražnik, bo gotovo pred menoj doma. Bilo je naravnost obupno.

Ko smo po končanem pouku šli po stopnicah, se mi hipoma posveti žarek upanja. Slišal sem namreč, kako je Gerjol spraševal, kje stanujem. Pa ni zvedel. Tisti, ki so vedeli, mu niso hoteli povedati, drugi mu pa niso mogli. Fant je sprejel naročilo iz same škodoželjnosti in ga zdaj ni mogel izvršiti.

Toda sovraštvo mu je pokazalo pot iz zagate. Ko sem šel domov, mi je sledil kot senca. Ker sem pa nekaj takega slutil, sem naredil svoje protiukrepe.

Šel sem naravnost pred gimnazijo in sedel tam na neko prazno stojnico. Gerjol, ta nesramnež, mi je pa sledil in se tudi usedel, in sicer kar poleg mede, kakor bi bila največja prijateljca. Fant je bil predrzen, ker je bil večji in močnejši od mene.

Najprej poskusim s pogajanjem.

»Gerjol, če ne greš povedat, ti dam petdeset peres.«

Toda ta sijajna ponudba, pri kateri mi je srce krvavelo, ga ni ganila. Primaknil sem še dvajset peres, spraznil na stojnico vse žepe in razgrnil pred njegovimi očmi najmikvnejše stvari, kakor pipec za dva krajcarja, tri oficirske zvezde, dva trnka – eden je imel celo ponarejeno muho – potem štiri bakrene kapseljne, dve frnikuli iz belega kamna, svinčnik, ki je na enem koncu pisal rdeče, na drugem pa modro, dve barvici, en cel rožič, več koncev sladkih koreninic in slednjič majhno pištolo – šla mi je strašno težko iz žepa – za papirnate kapseljne.

Kar oči so mu žarele, ko je ogledoval vso to bogatijo, pa se je premagal. Fant je bil bolj škodoželjen kakor pohlepen.

Ker je odbil mojo ponudbo, porazdelim svoje zaklade spet po žepih in pravim mirno:

»Ako nočeš, pa pusti. Samo toliko ti povem, da storiš najpametneje, če hitro zgineš. Moj brat pride zdaj iz gimnazije in te bo tako nabil, da boš kosti v culi domov nesel.«

Ker pač nihče ne nosi rad lastnih kosti v culi, je Gerjol vstal in se primerno oddaljil. Šel je tako daleč, da mu nisem mogel ulti izpred oči in so bile obenem njegove kosti izven nevarnosti, da bi prišle v kakšno culo.

Grožnja z bratom je bila seveda prazna, kajti iz

gimnazije ni nihče več prišel in brat je bil najbrž že doma.

Jaz se delam še nekoliko časa, kakor da ga čakam, ker je pa tudi Gerjol trdovratno čakal, odidem počasi proti ozki ulici med semeniščem in gimnazijo v smeri proti Ljubljani. Ko pridem do prehoda, stečem hitro skozi v Šolski drevored in se skrijem za najbližjo mesarsko stojnico.

Toda moj zasledovalec je imel urne pete in bistre oči. Pritekel je za menoj, malo pogledal po drevoredu in stojnicah, pa me je že našel.

Ves togoten zgrabim veliko kost, ki je ležala pod stojnico, mu jo vržem v glavo in stečem proti Frančiškanskemu mostu. Ker je najprej pobral kost in mi jo vrgel v hrbet, je nekoliko zaostal za menoj. Kljub temu me je pa še dobro videl, kako sem zavil v takrat jako ozko Špitalsko ulico (danes Stritarjeva ulica) in izginil v vežo Permetove gostilne. Potem sem stekel skozi temni vijugasti hodnik v Ribjo ulico, česar Gerjol seveda ni mogel opaziti. Tako sem se rešil svojega trdovratnega zasledovalca in šel nato počasi in sam s seboj zadovoljen domov.

Tu me je pa čakalo veliko presenečenje. Ko pridem v vežo, prileti po stopnicah Gerjol in mi mimogrede porogljivo zakliče:

»Sem že brez tebe opravil. Boš videl, kako jih boš dobil!«

Še danes ne vem, kdo mu je pokazal naše stanovanje.

Nadaljnih dogodkov v intimnem domačem krogu ne bom opisoval. Samo to naj omenim, da moja zbirka peres počiva danes v Ljubljani pod debelo plastjo blata in peska. Morda pride čez kakih tisoč let na dan. Geologi bodo potem po debelini naplavljenih plasti lahko dokazali, da je že predzgodovinski človek rabil – štolce.

Zaradi grde Müllerjeve izdaje sem padel pri Pavlinu v največjo nemilost. Pregnal me je izpred svojega obličja za vrata k Riharju, največjemu zdražbarju vsega razreda. Tako je bila s to premetitvijo med Pavlinom in menoj izkopana bojna sekira. Da sem v tem boju podlegel jaz, se ne more nihče čuditi. Kako naj bi pač nedolžen devetleten otrok uspel proti odraslemu možu, ki je bil oborožen z vsemi šolskimi silami?

saj ni res! ... pa je!

pomanjkanje pitne vode

Čeprav sta dve tretjini zemeljskega površja pokrta z vodo, pa je od tega le manjši del pitne. Štirideset odstotkov svetovnega prebivalstva ima omejen dostop do vode ali pa nima sanitarij. Posledica so resne zdravstvene težave, zaradi katerih vsak dan umre 3.900 otrok, vsako leto pa osem

milijonov ljudi. Potrebni bi bilo 20 do 30 milijard dolarjev letno, da bi do leta 2015 prepolovili število ljudi, ki nimajo dostopa do pitne vode ali primernih sanitarij. Razlike v porabi vode med razvitimi in nerazvitimi deželami so ogromne: prebivalec razvitih vsak dan porabi med 400 in 600 litri vode, prebivalec nerazvitih pa zgolj 20 litrov.

Pogled s ceste Begunje – Tržič na Kovor neposredno pod hribom ter na Gorenjsko v smeri proti Kranju in Ljubljani. V ozadju slike sta na sredini vidna Šentjošt in Šmarjetna gora nad Kranjem, levo pa še bolj oddaljen dvojni vrh Šmarne gore in Grmade nad Ljubljano. Čisto na obzorju pa je viden Krim in začetek Dolenjskega hribovja.

aretirali osla, ker je kradel

V Egiptu so aretirali osla, ki je kradel koruzo s polja, na katerem je kmetijski inštitut izvajal poskuse. Osla in njegovega lastnika je policija prijela “in flagranti”, potem ko je direktor inštituta

prijavil, da jim izginja koruza. Pri oslu so policisti odkrili koruzne storže s polja inštituta in krajevni sodnik ga je obsodil na 24 ur zapora. Lastnik jo je odnesel zgolj z globo v višini 50 egiptovskih funtov (približno 6 evrov ali 9 dolarjev).

DAROVI

ZA SVETE MAŠE: \$600: A. Remec; \$480: C. Grajciar; \$150: Klub upokojencev Slovenske Pristave, Cleveland; \$100: P. Machek; \$90: S. Levstik; \$70: F. Stopar; \$50: I. Antolin; \$40: A. Pozelnik, M. Holjevac; \$30: I. Matic, M. Brus; \$20: M. Novak, A. Lamovec, M. Dovic, F. Rigler; M. Dular; \$10: M. Novak, S. Vlastic, F. Merela, J. Valent.

ZA CERKEV: \$50: A. Lamovec; \$25: C. Grajciar; \$10: R. Hozjan, F. Merela, J. Valent; \$5: V. Zupancic.

ZA SAMOSTAN: \$200: B. Magajne; \$50: dr. J. Gorsic; \$20: C. Grajciar; \$10: J. Valent; \$5: V. Zupancic.

V spomin + Marije Ferkulj: \$200 S. Ferkul (OH).

ZA APOSTOLAT SV. FRANČIŠKA: \$20: C. Grajciar.

ZA LUČKE: \$15: C. Grajciar; \$10: M. Novak; \$5: A. Pozelnik, A. Stravs; \$3: V. Zupancic.

ZA MISIJONE: \$15: C. Grajciar; \$10: R. Hozjan; \$5: V. Zupancic.

ZA BARAGOVO ZVEZO: \$30: T. Glavac; \$15: C. Grajciar; \$5: V. Zupancic.

DAR LISTU AM: \$1,000: L. Burjes; \$400: A. Remec; \$335: dr. T.

Zargaj; \$100: St. Vitus Oltar Society, Cleveland, A. Lamovec, Klub upokojencev Slovenske Pristave, Cleveland; R. Kolaric \$70: B. Magajne; \$50: I. Polajnar; \$20: M. Taucher, M. Ovnica, dr. J. Gorsic, R. Hozjan, J. Seskar, M. Menchak, I. Antolin, M. Ribic; \$15: dr. T. Vovk-Maurin, M. Dular \$10: M. Straser, S. Levstik, T. Glavac, M. Novak, A. Remic, A. Mavec, J. Birsa, S. Vlastic, F. Stopar, J. Androjna, J. Valent, C. Grajciar; \$5: V. Zupancic.

V spomin + Pavle Hocevar: Ch. Hocevar \$100.

BOG POVRNI

NAŠIM DOBROTNIKOM!

NAŠI RAJNI:

ANTON GORSHE, Euclid, OH

MATIJA GRDADOLNIK, Euclid, OH